

NOVI

Odmev

GLASILO KULTURNO PROSVETNEGA DRUŠTVA SLOVENSKEGA DOMA

JUNIJ 2019
ŠTEVILKA 70
ISSN 1331 - 548X

1929-2019

Odštevanje do 90. rojstnega dne
Slovenskega doma Zagreb

POVOLILNA ANALIZA

Novi predstavniki slovenske skupnosti
v hrvaški manjšinski samoupravi

INTERVJUJI

Smiljana Knez o položaju slovenske manjšine,
Eduard Hemar o Slovencih v hrvaškem športu in
Peter Krečič o Plečnikovi dediščini

ZGODBA Z NASLOVNICE

Kako se je Janko Barle z beleženjem hrvaške
preteklosti sam vpisal v hrvaško zgodovino

G. & T. Varga

ZAGREB.

SLOVENSKI DOM – NAŠ DRUGI DOM

- 3 Smo glasniki pravih tonov
- 3 Povolilni razmislek: o udeležbi, medijskem molku in vidnosti manjšin
- 4 Lahko smo zadovoljni: delujemo pestro in uspešno
- 4 Praznovanje 28. rojstnega dne Republike Slovenije
- 4 Slovenci v hrvaškem športu – novi življenjepisi
- 6 Velikonočno druženje z zagrebškim županom
- 6 Po slovensko smo peli pri rojakih v Italiji
- 7 Franc Rapotec, predsednik in zborovodja v Slovenskem domu
- 7 Prijateljstvo med Zagrebom in Sevnico okronano z glasbo
- 8 Nepozabno je biti del velikega zbora, ki poje prav iz srca
- 8 Nastop na prireditvi Primorska poje v Drežnici
- 9 Peter Krečič o Plečniku in Ljubljani
- 9 Plečnikov biograf o arhitektovi izvornosti
- 10 Gospodarsko-povijesne studije o teškočama modernizacije
- 10 Poklon spominu na Stanka Vraza
- 11 Stvaritve naših ustvarjalk navduševale od Zagreba do Ljubljane
- 12 90. rojendan sportskog veterana Nikole Turka
- 12 Veliki plavi Senke Jurković-Gros
- 13 Kako barve doživljajo različni slikarji
- 14 Štukelj in Jakac: Novomeščana, o katerih nismo vedeli dovolj
- 14 Od Valvasorjevega doma do festivala čokolade
- 15 Premier Šarec opozoril na grozeči fašizem
- 15 Na letnem zboru o minulem delu in načrtih za naprej
- 16 Tri v enem – o treh petkovih srečanjih
- 16 V znamenju 90. rojstnega dne

SLOVENC NA HRVAŠKEM

- 16 Koga smo za naslednja štiri leta izvolili v manjšinsko samoupravo?
- 18 Naloga tega mandata: pritegniti več mladih!
- 18 Smeli načrti Zveze slovenskih društev na Hrvaškem
- 19 Srečanje s poslanko Ermino Lekaj Prljaskaj
- 19 Šonc znova zastopnik slovenske skupnosti
- 19 Okrogla miza o politični participaciji Slovencev na Hrvaškem
- 20 Na Reki seja komisije za Slovence v sosednjih državah
- 20 Kako so Osiječani začutili Slovenijo? Dnevi Slovenije v Slavoniji 2019
- 21 Sodelovali smo v pripravi razstave o Plečniku na Brionih
- 22 Z zemljo iz Slovenije naslikal Sveti Filip in Jakov
- 22 Prvomajski pohod po deželi Petra Klepca
- 23 Gremo na Štajersko ali dolgo pričakovana ekskurzija v Maribor!
- 24 Majski koncert Ajdovk obogatili recitatorji, plesalke in gosti

- 24 Splitske Kekce in druge rojake obiskali učenci iz Šmartnega ob Paki
- 25 Večer ljudske pesmi in plesa v Slovenskem domu KPD Bazovica
- 26 Slovenci v Zagrebu – Zagreb v Slovencih
- 26 Vražje Slovenke v Slovenskem domu

POGOVARJALI SMO SE

- 27 Smiljana Knez: »Slovenska manjšina na Hrvaškem je v nezavidljivem položaju«

NOVICE IZ DOMOVINE

- 28 Po 28 letih še kar na točki ohladitve
- 29 Novi poslanci evropskega parlamenta: 12 hrvaških in 8 slovenskih
- 29 Razstava Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem

MATERINŠČINA

- 30 Poročilo z izleta v Bohinj
- 30 Mobilni Fran za odrasle in Franček za otroke
- 30 Za otroke ilustracije, za odrasle zgodovina

KULTURNA OBZORJA

- 31 Predstave, ki so polnile dvorane in pobirale nagrade
- 32 Dunja Bezjak se je oddolžila svojemu rojstnemu Varaždinu
- 33 Nikolaju Levičniku častno Valvasorjevo priznanje
- 33 Trideset let festivala: tudi tokrat zven slovenske poezije
- 34 Spomin na opernega umetnika še živi

PRETEKLOST V SEDANJOSTI

- 34 Eduard Hemar: Izziv je zapisati življenjepise, ki so širši od športnih izidov
- 35 Maša in križev pot spet povezala slovenske in hrvaške vernike
- 35 Štefica Krištof (1936. – 2019.)
- 36 Slovenec, ki je beležil zgodovino Hrvatov in se vpisal v hrvaško zgodovino
- 36 Po sledih slovenske skupnosti v Pulju
- 37 Zgodovinski zbornik: Reka in planina, meja in ljudje

ZA VSAKOGAR NEKAJ

- 38 Kuhajmo z ljubeznijo!
- 39 Napredek človeškega roda! Ali nam je res vse polepšal?
- 39 Progovori so zaklad ljudske modrosti
- 40 Junjsko razkošje raznolikosti v hrvaškem glavnem mestu

Novi odmev izdajata
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom iz Zagreba
in **Svet slovenske nacionalne manjšine**
Mesta Zagreb
s pomočjo
Savjeta za nacionalne manjine
Republike Hrvatske
in **Urada vlade Republike Slovenije za**
Slovence v zamejstvu in po svetu.

Za izdajatelja:
Darko Šonc

Uredništvo:
Miroslava Marija Bahun, Stanka Herak,
Polona Jurinić, Irena Pavlović,
Darko Šonc, Marjeta Trkman Kravar.

Urednica:
Agata Klinar Medaković

Pregled, priprava in oprema besedil:
Ilinka Todorovski

Oblikovanje in prelom:
Intergrafika TŽ d.o.o.

Tisk:
Intergrafika TŽ d.o.o.
Bistranska 19, Zagreb

Izhaja občasno v slovenskem in
hrvaškem jeziku.
Naklada: 800 izvodov

Naslov uredništva:
Kulturno prosvetno društvo
Slovenski dom
Masarykova 13/I, 10000 Zagreb
tel./fax +385 (0)1 48 55 171
slovenski-dom@zg.t-com.hr
http://slovinci-zagreb.hr

Slika na naslovnici:

Janko Barle (1869–1941) je bil naš vsestranski rojak, ki se je vpisal tako v slovensko kot hrvaško zgodovino. Velja za reformatorja cerkvenega petja na Hrvaškem, zato mu bodo jeseni posvetili mednarodni glasbeni simpozij. Albuminska fotografija, Zagreb, 1897.
Foto: G. & I. Varga. Vir: Muzej za umetnost in obrt, Zagreb. kat. št.: 15669-88

Smo glasniki pravih tonov

»Zares smo ponosni na vse, kar so naši člani velikega in lepega prispevali k zgodovini, kulturi, znanosti in umetnosti obeh držav. Ponosni smo na naše društvo, ki je glasnik tistih pravih tonov, ki govorijo o sodelovanju, razumevanju, sožitju in prijateljstvu naših narodov.«

Stemi besedami, izrečenimi na sprejemu ob dnevu državnosti, je predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** poudaril vrednote našega društva, ki nas kot lepilo držijo skupaj že devet desetletji. »Slovenski dom in njegovi člani so se uspešno vključevali v aktualne tokove društvenega gibanja in napredka. 90 let obstoja, in še upamo toliko let, so potrditev naše trdoživosti, vztrajnosti, zavezanosti slovenstvu in trdnosti slovenske skupnosti v Zagrebu. Ohranimo v srcih upanje. Tako bomo vedno našli pravo pot in bomo tako kot do sedaj trdni most«, je še dejal Šonc. Čeprav velikokrat slišimo metaforo o mostu, ki povezuje naroda, in se nam včasih sliši kot izpeta in izpraznjena fraza za opisovanje vloge narodnostne manjšine, je treba priznati, da bi bilo s preprostimi besedami komajda mogoče bolje povedati, kar dejansko čutimo: da smo nekje na sredini, da nas včasih vleče k obema stranema, malo sem in malo tja, da pa smo včasih kar mi tisti, ki vlečemo na obe strani ter se ju trudimo čim bolj približati in povezati ter spraviti skupaj. Včasih se nam zdi, da smo v teh prizadevanjih povsem neuspešni. Sploh zadnja leta, ko sta se državi vkopali glede arbitražnega sporazuma in ne enim ne drugim ni posebej mar, kako se poču-

timo mi, ki smo na sredini, kaj šele, da bi nam prislunhili. Zaradi sredinske vloge nam je včasih tudi neprijetno, ker ne vemo, ali je bolje, če smo vidni, glasni, borbeni ter zato tudi izpostavljeni in ranljivi, ali je bolje, da se zadovoljni s tem, kar imamo, držimo ob strani, skromni, tihi in sprijaznjeni, čakajoč na spremembe. Če pridejo, pridejo. Če ne, tudi prav. Pot se na koncu vedno najde, vprašanje pa je, ali je najboljša, edina možna ali zgolj prva, ki nam je prišla naproti.

Ko pogledamo z zgodovinskega zornega kota in ponosno izpostavljamo rojake, ki so premikali družbene, politične, znanstvene, športne, kulturne in gospodarske meje Zagreba in Hrvaške, potem z gotovostjo rečemo, da je bila pot naših skupnosti dobro in pravilno uhojena. Ali tako ravnamo tudi sodobniki? Bodo znanjci na enak način ocenjevali našo dobo? Upamo, da nam ne bodo sodili po številkah, ki kažejo na dramatično krčenje slovenske skupnosti, ampak po sledih, ki jih bomo - ne glede na velikost oz. majhnost manjšinskega telesa - pustili za seboj. V obliki trdnih prijateljstev, fizičnih in duhovnih mostov, trajnih in nedotakljivih. (jpt) 🗣️

Anketa

Povolilni razmislek: o udeležbi, medijskem molku in vidnosti manjšin

Nekaj članov Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb smo vprašali, kaj menijo o medijskem molku ob petih manjšinskih volitvah na Hrvaškem, ki so potekale 5. maja. In še: ali je zagrebški manjšinski Svet doslej upravičil svoje delovanje, je dovolj prepoznaven in kje so možnosti za izboljšave? O izidu volitev pa podrobno poročamo na str. 16 in 17.

Olga Tkalcic: »Če ne bi bila že doslej članica Sveta in če ne bi dobila letaka od Slovenskega doma, sploh ne bi vedela da so volitve. Ne po radiu ne na televiziji nisem zasledila nobene informacije. Volitve za EU parlament so »pobrale« vso pozornost. Zelo sem zadovoljna z delovanjem Sveta, posebej s študijskimi potovanji po Sloveniji, to je eden od načinov, da svojo domovino bolje spoznam. Naj aktivnosti Sveta ostanejo take kot so, nič ne bi spreminjala.«

Rolando Nikcevic: »Če ne bi bil član Slovenskega doma, sploh ne bi vedel, da so volitve. Tudi moji prijatelji niso bili seznanjeni. Volilna mesta so bila slabo označena, menim da jih je bilo premalo, za nas Slovence samo štiri. V Svetu sem še od tega mandata, tako da ne morem kaj posebnega komentirati, vem le to, da obstaja. Za naprej bi predlagal, da skušamo priti v zagrebške mestne odbore, denimo za imenovanje ulic, saj je še veliko pomembnih Slovencev, ki bi si zaslužili svojo ulico, trg ali spominsko ploščo.«

Miroslava Maria Bahun: »V medijih sploh nisem zasledila, da volitve so. Kar se tiče obveščanja z naše strani, je bilo vse v redu, prvi nas je obvestil Novi odmev, Slovenski dom se je pobrigal za letak, informacije so bile tudi na spletni strani www.slovinci-zagreb.hr. Naš Svet je dobro delal, programi so bili bogati in mislim, da smo po uresničevanju programa pri vrhu med zagrebškimi manjšinami. Nimam negativnih pripomb, mislim da je to, kar delamo, vrhunsko.«

Anton Lah: »Za manjšinske volitve sem slišal lani na seji našega Sveta, letos pa na 1. programu hrvaškega radija, zdi se mi, da sem tudi v Večernjem listu zasledil neko informacijo. Načrtovane programe smo dobro izpeljali, bili so zanimivi in ne vidim kakršnekoli pomanjkljivosti. Ne vem kako bi jih dodatno izboljšali.«

Agata Klinar Medaković 🗣️

Letna skupščina Slovenskega doma

Lahko smo zadovoljni: delujemo pestro in uspešno

Redne letne skupščine Slovenskega doma, ki jo je 27. marca v Prešernovi dvorani vodil predsednik Darko Šonc, se je udeležilo 53 članov. Dnevni red: pregled lanskega dela in načrti za letos.

Skupščina je soglasno sprejela obširno poročilo o delu Sv leta 2018, ki je bilo podkrepljeno s fotografijami iz najvidnejših dogodkov. Tako finančni načrt z zaključnim računom za leto 2018 kot poročili inventarne komisije in nadzornega odbora, ki se je sestel 14. marca in čigar zapisnik je prebral predsednik **Marjan Dirnbek**, so bili soglasno sprejeti. „Lahko smo zadovoljni, imeli smo pestro dejavnost, pa tudi finančno smo dobro poslovali,“ je izpostavil Darko Šonc. V programu dela za leto 2019 izstopajo programi v počastitev 90. obletnice Slovenskega doma, ki so se začeli pripravljati že lani. Objavljena bo knjiga o prvem predsedniku Slovenskega doma Franu Zavrniku izpod peresa dr. **Filipa Škiljana**. Na ogled bo razstava o znamenitem igralcu in zaslužnem predsedniku NAKIČ-a Hinku Nučiču, ki je zaznamoval zgodovino Slovenskega doma. Načrtuje se tudi postavitev spominske plošče tovarnarju in dobrotniku Vilimu Bizjaku, ki je za časa NDH rešil lastnino Slovenskega doma, in spomenik Francetu Prešernu ali sodobna klop s sončnimi celicami, v sodelovanju s slovenskim veleposlaništvom. Osrednja slovesnost bo tradicionalno potekala novembra. Novi odmev naj bi izšel štirikrat, če bo šlo vse po sreči, bo pripravljena slavnostna številka. Vse sekcije imajo v okviru svojega delovanja načrtovano pestro dejavnost: od MePZ Slovenski dom, duhovne sekcije in duhovnega MePZ A. M. Slomšek, ki organizira tudi slovenske maše v Zagrebu, pa do slovenskega pouka, ustvarjalne delavnice Šopek, delovanja knjižnice in čitalnice, sekcije izgnancev, prvega petka, galejske dejavnosti. Novost v delovanju je novoustanovljena planinska sekcija, ki pod vodstvom **Rolanda Nikčevića** načrtuje šest izletov, v upanju da bi pritegnili mlade. Skupščina je soglasno sprejela tudi predlog finančnega načrta, ki bo podoben lanskemu. Pod točko razno je predsednik kot vedno povabil vse člane k aktivnemu sodelovanju in podajanju idej.

Agata Klinar Medaković

Predsednik Slovenskega doma Darko Šonc.

Sprejem ob dnevu državnosti

Praznovanje 28. rojstnega dne Republike Slovenije

Ob dnevu slovenske državnosti je 11. junija v zagrebškem Muzeju sodobne umetnosti potekal sprejem, ki so ga pripravili slovensko veleposlaništvo, Slovenski dom in Svet slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb. Zaznamovale so ga vznesene besede, lep program in odlična pogostitev.

Minister svetovalec s slovenskega veleposlaništva **Matjaž Marko**, veleposlanica Smiljana Knez, vojaški ataše **Aleksander Murko**, častni konzul **Branko Roglič**, glasbenika Matic Zakonjšek in Anja Žabkar, predsednik Slovenskega doma Darko Šonc (z leve). Foto: akm

Zgodovinska knjiga

Slovenci v hrvaškem športu – novi življenjepisi

V polni Prešernovi dvorani Slovenskega doma je bila 23. maja predstavljena dvojezična knjiga *Slovenci u hrvatskom sportu – novi životopisi / Slovenci v hrvaškem športu – novi življenjepisi*, avtorja Eduarda Hemarja.

To je četrta knjiga o zaslužnih Slovencih oziroma osebah s slovenskimi koreninami na Hrvaškem, ki so prispevale k razvoju različnih družbenih dejavnosti, in hkrati druga knjiga istega avtorja s športno tematiko; prva z naslovom *Slovenci v hrvaškem športu* je izšla leta 2014.

O knjigi sta spregovorila avtor (daljši pogovor z njim objavljamo v rubriki *Preteklost* v sedanjosti) ter urednica in redaktorica **Smiljana Jelčić Ivanošić**, ki je izpostavila trud in energijo, ki sta bila vložena v zbiranje biografskih podatkov. **Darko Šonc**, predsednik Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb (SSNM MZ), jima je čestital za poglobljeno delo, zahvalil se je vsem, ki so prispevali k dragoceni knjigi, posebej prevajalki v slovenščino **Ilinki Todorovski**. »V hrvaškemu športu, kulturi, znanosti in umetnosti je v minulih stotih letih delovalo veliko Slovencev. Želeli smo si, da bi jih iztrgali pozabi in napisali, kdo so bili in kaj so počeli,« je Šonc pojasnil ozadje založniškega projekta.

Prešernovo dvorano zasedli športniki

Na predstavitvi je tako kot ob izidu prvega dela knjige leta 2014 sodeloval legendarni slovenski telovadec, olimpijonec in ambasador Republike Slovenije za šport **Miro Cerar**, ki je napisal predgovor knjige. Šonc je ob predaji knjige Miru Cerarju v imenu organizatorjev Slovenskega doma in SSNM MZ, spomnil na njegove

V glasbenem programu sta sodelovala študenta zagrebške glasbene akademije, sopranistka **Anja Žabkar** in tenorist **Matic Zakonjšek**. V klasični izvedbi in ob spremljavi **Zorana Šonca** na elektronskih orglah sta zapela himne Slovenije, Hrvaške in Evropske unije. Sledili sta zimzelena pesem Dan ljubezni in Chopinova Nostalgija. Povezovalac je bil minister svetovalec s slovenskega veleposlaništva **Matjaž Marko**.

Sprejema so se udeležili številni predstavniki diplomatskega zbora, slovenski in hrvaški gospodarstveniki, člani slovenskih društev na Hrvaškem, predstavniki kulturnega in javnega življenja. V uvodnem nagovoru je predsednik Slovenskega doma in SSNM MZ **Darko Šonc** med drugim spomnil, da je razglasitev slovenske države pred 28 leti z veseljem dočakala tudi slovenska skupnost na Hrvaškem, še posebej, ker je istočasno samostojnost razglasila Hrvaška: »Dvojno veselje torej, pa tudi dvojna skrb, dvojnost, ki izvira iz nacionalne pripadnosti, kulturne samobitnosti in ljubezni do materinega jezika, in hkrati prav tako čustveno močna pripadnost okolju, državi, ki nam omogoča, da v njej svobodno ustvarjamo in polno živimo. Ob tem je spomnil na okrogli rojstni dan, ki ga bo letos praznoval Slovenski dom. Veleposlanica **Smiljana Knez** je med drugim opozorila na vzorno gospodarsko sodelovanje med državama, spomnila na odprta vprašanja, ki obremenjujejo odnose, in poudarila pomen slovenskih društev in organizacij: »Ko bom odšla, bodo spomini na naša druženja, pogovore, prireditve, ostali za vedno. Biti pripadnik manjšine ni lahko. A verjamem, da z iskrenim in konstruktivnim delovanjem in sodelovanjem lahko premagate marsikatero oviro.«

Sledila je odlična pogostitev. Obiskovalci so lahko uživali tudi ob razstavi z naslovom *Forbidden Whispers – Prepovedani šepeti*. Na ogled so bile fotografije kulturne skupine Laibach s turneje po Severni Koreji. *sh / akm*

Sprejem se je nadaljeval v prijetnem druženju in ob odličnih slovenskih jedeh in vinu, ki jih je posebej za to priložnost iz Slovenije pripeljal Vivo catering, omogočila pa slovenska podjetja. Obe foto: Antun Bukovec

medalje in uspehe. »Razen medalj je pomembno tudi druženje in prijateljstvo. Ko sem se ukvarjal s športom, sem živel v simbiozi z mojimi hrvaškimi kolegi v jugoslovanski reprezentanci. Naše prijateljstvo se je nadaljevalo do današnjih dni, tudi ko se je športna kariera končala, in to je najlepše. Velike čestitke vsem, ki so delali na knjigi, njena vsebina je čudovit zapis o generacijah Slovencev na Hrvaškem«, je dejal Cerar in požel velik aplavz občinstva.

Na koncu je na oder prišel **Slavko Podgorelec**, ki v knjigi nastopa kot športnik, a tudi kot soustanovitelj in prvi glavni tajnik Hrvaškega olimpijskega komiteja. Dejal je, da je počaščen, ker je povabljen na takšen dogodek. Zahvalil se je v imenu športnikov, ki so uvrščeni v knjigo, ter se prisrčno pozdravil s Cerarjem. Prisrčno in s ponosom prežeto je bilo tudi druženje nekdanjih športnikov s člani Slovenskega doma, ljubitelji športa, družinskimi člani in predstavniki pokojnih športnikov iz knjige. Med njimi sta bila tudi Cerarjev prijatelj košarkar **Nikola Plečša** in prijatelj iz reprezentance **Alojz Petrovič** ter nekateri izmed športnikov, čigar biografije so v novi knjigi: šahist **Ervin Sindik**, nogometaš **Rudolf Pristovnik**, planinka **Zvezdana Gregorina**, kolesar **Ivan Grego-**

V knjigi *Slovenci u hrvatskom sportu – novi životopisi / Slovenci v hrvaškem športu – novi življenjepisi* je predstavljenih 90 športnikov. Čeprav jih je manj kot v prvi knjigi, sta obe deli po obsegu skoraj enaki (v prvi knjigi je 140 športnikov), saj so novi življenjepisi v glavnem obsežnejši, več je tudi fotografij.

rina, kolesarka **Nada Bogović Dečković**, že omenjeni Slavko Podgorelec, ki se je ukvarjal s tenisom, športno gimnastiko, boksem, šahom, dvigovanjem uteži in rokoborbo, in smučarka **Agata Klinar Medaković**, članica Slovenskega doma. Navzoči sta bili tudi nekdanja atletinja **Olga Šikovec Luncer** in atletinja, odbojkarica in planinka **Senka Jurković Gros**, obe članici Slovenskega doma. Na predstavitvi, ki se je končala s skupnim poziranjem športnikov, avtorja in organizatorjev, so bili tudi slovenska veleposlanica na Hrvaškem **Smiljana Knez**, predsednica Komisije za zamejski šport pri Olimpijskemu komiteju Slovenije – Združenju športnih zvez **Sonja Poljšak** in **Rudi Merljak** iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu. *(akm)*

Miroslav Cerar, Darko Šonc, Eduard Hemar in Smiljana Jelčić Ivanušić (z leve).

Nekdanji športniki z avtorjem knjige, Miroslavom Cerarjem, Smiljano Knez (v sredini) in člani Slovenskega doma. Obe foto: akm

Praznik

Velikonočno druženje z zagrebškim županom

Drugo leto zapovrstjo je zagrebška Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin v sodelovanju s Slovenskim domom pripravila druženje ob veliki noči. Srečanja v Prešernovi dvorani, ki je potekalo 13. aprila, se je udeležil tudi zagrebški župan Milan Bandić.

To je bilo zadnje druženje predstavnikov narodnih manjšin v četrtem mandatu, pred manjšinskimi volitvami 5. maja. Županu se je v imenu Slovenskega doma in SSNM za uspešno sodelovanje zahvalil **Darko Šonc**. Izrazil je upanje, da bo Mesto Zagreb od hrvaške vlade kmalu odkupilo prostore, v katerih je Slovenski dom. Predsednik zagrebške Koordinacije **Dušan Mišković** pa se je županu zahvalil za vso podporo pri realizaciji manjšinskih programov. Za uspešno sodelovanje se je zahvalil tudi župan. Vsem

Zagrebški župan Milan Bandić. Foto: sš

zbranim je voščil vesele praznike in zaželel veliko uspeha na prihajajočih volitvah. Druženje se je nadaljevalo ob velikonočnih dobrotah in je potekalo v prijetnem in prazničnem vzdušju.

Agata Klinar Medaković 🗣️

Primorska poje

Po slovensko smo peli pri rojakih v Italiji

V praznovanje 50-letnice prireditve Primorska poje se je MePZ Slovenski dom vključil 13. aprila, ko je zapel na Bukovju, v slovenskem zaselku v občini Števerjan, v Goriški pokrajini v Italiji.

Po ustaljeni poti, mimo Ljubljane do Gorice, prečkaš mejo, da niti ne veš kdaj in že smo tam, na Bukovju. Nekaj zastojev na avtocesti, malo zaviješ z glavne poti in potem moraš iskati pravo pot, da te pripelje do Števerjana. Pozabiš na nevšečnosti, ko te sprejmejo prijazni ljudje, ko se sprehodiš po Bukovju, ker imaš še časa do nastopa in ko uživaš v pogledu na Goriška brda.

Na koncertu v kulturnem domu na Bukovju je nastopilo šest zborov: moški pevski zbori iz Pivke, Kopra in Slavine, ženski skupini iz Podmelca in Doberdoba, ter mi, MePZ iz Zagreba. Pozdrav in voščilo so najprej zaželeli mali pevci otroškega zbora Briški slavčki. V imenu ZSKD je pevce in obiskovalce pozdravil **Vili Prinčič**. V sak zbor je zapel štiri pesmi. Mi smo zapeli: Slovenski dom, naš drugi dom, Pozimi pa rožice ne cveto, Po jezeru in Jedan dan, pesem Dubrovačkih trubadurjev. Povezovalke

Pevke in pevci pri Prešernovem spomeniku v Ljubljani. Foto: Stanka Herak

programa so bile učenke osnovne šole. Vsi primorski mediji, radio, televizija, časopisi, so spremljali vsa pevska dogajanja. In prav ponosni smo, da smo tudi mi del slovenske ljubiteljske kulture in da se sliši pesem, ki se poje v Slovenskem domu v Zagrebu. Kogar zanima koncert, mu lahko prisluhne na posnetku RTV Slovenija (<https://4d.rtvlo.si/arhiv/primorska-poje/174613869>; nastop našega zbora je na 9:30).

Koncert se je začel pozno, šele ob 20.30. Sledilo je kratko druženje s pevci. Polnoč je že minila, ko smo prišli v Solkan, kjer smo prenočevali. Naše popotovanje se je naslednji dan nadaljevalo proti Ljubljani. Tu smo imeli dve uri časa, da si ogledamo Tromostovje, nekateri so odšli na ljubljanski grad, drugi so se sprehodili skozi središče Ljubljane. Vsi pa smo spili kavico in se polni vtisov vrnili v Zagreb.

Stanka Herak 🗣️

Nastop MePZ Slovenski dom v Števerjanu. Foto: Silvan Pittoli

Petdeseta prireditev Primorska poje se je odvijala med 22. februarjem in 28. aprilom. Na 34 koncertih je sodelovalo 216 zborov. Med gostitelji je bilo že drugič zapored tudi društvo Ajda iz Umaga; tam je koncert potekal 14. aprila. V tokratnem Novem odmevu na 9. strani poročamo še s koncerta v Drežnici, na katerem je 27. aprila nastopil zbor duhovne sekcije A. M. Slomška. Zgodovina Primorske poje sega v konec 60. let prejšnjega stoletja, ko so se iz Ljubljane na Primorsko vrnili mladi učitelji glasbe. Iz sprva maloštevilnih koncertov se je prireditev močno razrasla in slovenske pevce povezala tudi s slovenskimi zbori na Hrvaškem in v Avstriji.

Spominjamo se zaslužnih članov

Franc Rapotec, predsednik in zborovodja v Slovenskem domu

Življenjska pot je med drugo svetovno vojno v Zagreb pripeljala Primorca Franca Rapotca. Po izobrazbi je bil pravnik in poštni uradnik, njegova ljubezen pa je bila glasba. V Slovenskem domu je med letoma 1953 in 1966 vodil kvartet in oktet. Dobro leto je bil tudi predsednik društva. Spominjamo se ga ob našem 90. jubileju.

Dr. Fran Rapotec s soprogo Marijo. Foto: osebni arhiv

Franc Rapotec se je rodil 7. oktobra 1887 v Nabrežini, slovenski vasi na Tržaškem, v današnji Italiji. Njegov oče, prav tako Franc Rapotec, je bil znani narodni buditelj. Odraščal je v Kozici, po

osnovni šoli pa se je vpisal na gimnazijo v Pazinu. Pravo je študiral na Dunaju in v Pragi. Po študiju se je posvetil poštno-upravni službi. Najprej je služboval v Pazinu in pozneje v Trstu. Kot zaveden Slovenec se je pred Italijani umaknil v Ljubljano. Po enem letu je napredoval in bil premeščen; med letoma 1937 in 1941 je bil poštni direktor v Cetinju, Beogradu in Sarajevu. Kot režimu nenaklonjenega uslužbenca so ga odstavili. Zaposlitev je dobil v Zagrebu, kjer je dočakal osvoboditev. Nova oblast ga je vrnila na odgovorno mesto v poštni službi, kjer je leta 1950 dočakal upokojitvev.

Še kot gimnazijec se je začel zanimati za glasbo in petje. Kot študent je v Kozini ustanovil tamburaški zbor in vodil pevski zbor. Bil je ustanovitelj ljudske knjižnice, organiziral je razne kulturne prireditve. Ko je študiral v tujini, se je udeleževal v

slovenskih pevskih in koncertnih krožkih kot pevec, godbenik in dirigent. Po drugi svetovni vojni se je kot prosvetni delavec uveljavljal zlasti v poštne sindikatu, osvobodilni fronti, predvsem pa v Slovenskem domu v Zagrebu, kjer je bil predsednik od 31. januarja 1954 do 30. oktobra 1955. Vse do leta 1966 je vodil pevski sekciji.

Bil je tudi skladatelj. Njegov glasbeni opus obsega nad 60 zborovskih skladb in priredb. Znana je njegova Kozinska korračnica. Dr. Rapotec je bil tudi poliglot, ki je obvladal osem jezikov. Po upokojitvi je svoja zadnja leta preživel v krogu družine v Zagrebu. Umrli je leta 1976, pokopan je na pokopališču v Šestinah. Radi se spominjamo tudi njegove soproge Marije, ki je bila vse do smrti v 99. letu aktivna članica Slovenskega doma. Umrli je leta 2000. (-poj-)

Koncert s prijatelji

Prijateljstvo med Zagrebom in Sevnico okronano z glasbo

Lepo prijateljstvo med Zagrebom in Sevnico se je staklo pred 14 leti. Izmenično pojemo v Zagrebu in Sevnici. Tokrat je pevski zbor Slovenski dom gostoval v Sevnici, pri zboru Lisca. Koncert s prijatelji je potekal v dvorani Alberta Felicijana na gradu Sevnica, 18. maja.

Nastopili so domačini MePZ Lisca iz Sevnice, MePZ Slovenski dom iz Zagreba in učenci sevniške glasbene šole. Vsak zbor je zapel šest pesmi, učenci pa so se predstavili na kitari in harmoniki. Občinstvo je bilo navdušeno, ko smo zapeli venček narodnih pesmi v priredbi dirigenta **Ivice Ivanovića** in s skupno pesmijo Vsakdo mora imeti prijatelja. Koncert je povezoval **Ciril Dolinšek**.

Predsednica pevskega zbora Lisca **Nada Novšak** je poudarila, da slovensko pesem negujemo z vodjo, ki ni Slovenec, ima pa voljo in energijo, da znanje prenaša na pevce in nas zelo lepo uči slovenske pesmi. Tudi nekdanja predsednica zbora **Nada Dernač**, ki je zbor vodila 30 let, je bila vesela srečanja. Dejala je, da ko pridemo skupaj, smo kot sorodniki. Da so pa vidne spremembe. Od vodstva do ljudi, ki jih zaradi bolezni ni, ali pa jih ni več med nami. Je pa lepo, da gre vse lepo naprej. Želi si, da bi še naprej tako peli in se družili. Vedno, ko gremo na nastop v Slovenijo, imamo priložnost, da si ogledamo znamenitosti kraja, kjer gostujemo. Tokrat smo si v spremstvu vodnice **Tamare Golavšek** ogledali sevniški grad, kjer

Vsi pevci skupaj pojejo pesem Vsakdo mora imeti prijatelja, na harmoniki igra Ivica Ivanović. Foto: KD MePZ Lisca

smo kasneje imeli tudi koncert. Po vzponu na grad smo bili navdušeni nad panoramskim pogledom na Sevnico in reko Savo. Sprehodili smo se po grajskem atriju in notranjosti, od nekdanje ječe, prek baročnih dvoran, do 130 let starega klavirja, gasilske razstave in grajske kapelice. Zanimivosti o preteklosti gradu ni manjkalo. Po končanem ogledu je bil čas za počitek pred koncertom, toda žal nam je dež nagajal in ni bilo mogoče sedeti na prostem.

Naš trud na vajah smo pokazali v uradnem delu. Prijateljstvo pa smo še poglobili po koncertu, ko smo vsi skupaj peli znane slovenske ljudske pesmi in tudi nekatere dalmatinske.

Nasvidenje v Zagrebu.

Stanka Herak 🍷

Tabor pevskih zborov

Nepozabno je biti del velikega zbora, ki poje prav iz srca

Mešani pevski zbor Slovenski dom se je 15. in 16. junija udeležil največje zborovske prireditve v Sloveniji, tabora slovenskih pevskih zborov. Jubilejni, 50. tabor je potekal pod naslovom 'Pa se sliš' – naj se sliš'.

Šentvid pri Stični nas je dočakal svečano šokrašen, z obnovljeno šolo, rožami na vsakem koraku in nasmejanimi domačini. Velika prireditev se je začela s sobotnim koncertom zamejskih in slovenskih zborov iz tujine v Osnovni šoli Ferda Vesela. Zapelo je 14 zborov iz Hrvaške, Italije, Madžarske, Avstrije, Bosne in Hercegovine in Srbije, med njimi trije zbori iz Šentvida. Naša članica **Irena Hribar-Pavlovič** nas je predstavila s kratkim in zanimivim govorom. Peli smo našo himno Slovenski dom, Po jezeru in Jedan dan. Naš dirigent prof. **Ivica Ivanović** nas je pohvalil za na-

stop, kar ne doživimo pogosto. Po nastopu ob polnoči je bil na šolskem igrišču spektakularen žaromet, potem pa prigrizek, pijača, druženje, glasba in ples. To dolgo soboto smo končali v lepem hotelu Dolenjc v Novem mestu.

V nedeljo smo nadaljevali s skupnim koncertom, ki ga je neposredno prenašala Televizija Slovenija.

Prireditev se je začela s svečano povorko čez mesto, predstavitev zborov in prisrčnim sprejemom občanov in publike. Na jubilejnim koncertu je sodelovalo okoli 120 ženskih, moških in mešanih pevskih zborov s približno 2000 pevkami in pevci. Delila so se priznanja zaslužnim članom, dirigentom in zborom, nastopajoče in goste je pozdravil tudi predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**, častni pokrovitelj tabora. Čudovit je občutek biti del tega dogodka, slišati slovenske pesmi, ki jih

Pevke **Cvijeta Pandol**, **Branka Popović** in **Stanka Herak** z Borutom Pahorjem in še enim udeležencem pevskega tabora (z desne). Foto: nn

tak velik zbor poje prav iz srca. Poslanstvo tega tabora se že 50 let izpolnjuje – utrjuje slovensko kulturo, narodno pripadnost in lepo slovensko besedo. Tu se radi družimo in ubrano zapojemo. Samo velika ljubezen do slovenske pesmi nam pomaga, da na igrišču, pri močnem soncu in visoki temperaturi zdržimo cel koncert.

Predsednica MePZ Slovenski dom Stanka Herak je bila izbrana za intervju na RTV Slovenija, kjer nas je lepo predstavila. Posnetek je na tej povezavi: <https://4d.rtvsl.si/arhiv/tabor-slovenskih-pevskih-zborov/174622001> (Stankin nastop je na uri in 33 minut).

Nekaj vztrajnih pevk je doživelo veliko čast, da nas je predsednik Pahor pozdravil, nam čestital in se fotografiral z nami. Sami lepi in nepozabni spomini. Dinamičen vikend smo končali s finim kosilom, plesom in pesmijo. Utrujeni, a polni lepih vtiskov smo se vrnili domov.

Cvijeta Pandol

Pevke in pevci so kljubovali vroči šentviški nedelji. Foto: nn

Duhovna sekcija

Nastop na prireditvi Primorska poje v Drežnici

Pevski zbor duhovne sekcije A. M. Slomška je 27. aprila nastopil v Drežnici. Tako smo sodelovali na praznovanju 50-letnice zborovske prireditve Primorska poje. Za okrogli jubilej smo zapeli v hribih, da se je bolj slišalo.

Na poti iz Nove Gorice smo sledili toku reke Soče, in preko Brda, Kanala, Tolmina in Kobarida prišli do Drežnice. Na vzpetini nad vasjo, pod vznožjem mogočnega Krna, stoji cerkev sv. Srca Jezusovega. Prav tam smo zvečer nastopili skupaj z župnijskim zborom Sv. Urbana iz Godoviča, MePZ Primorje iz Ajdovščine in MePZ Sveta Lucija iz Portoroža. Naš zbor je pod taktirko **Vinka Glasnovića** odpel Stabat Mater (Z. Kodaly, J.Da Tod), Tri najlepše želje (A. M. Slomšek, V. Glasnović) ter Svet, Blagoslovljen in Jagnje Božje (iz maše A. M. Slomška, V. Glasnović).

Vzdušje je bilo posebno, v hribih, na svobodi, obkroženi z gorami. Vasica je zbita in spokojna: ozke ulice, pri vrhu kot da hiša

Pevke in pevci pred cerkvijo sv. Srca Jezusovega. Foto: Olga Tkalcčec

hišo varuje, leseni ganki, kamnite stopnice vodijo do cerkve, z leseno ograjo ob stopnišču, planinsko cvetje, pitna voda iz pipe za odjezat, majhen trg pred župniščem... prizorišče, ki nas je še bolj približalo glasbi, ki je bila soustvarila večer v pričakovanju čudovitega koncerta.

Drežnica, hvala za tvoje čudovito ozračje. **(MB)**

Peter Krečič o Plečniku in Ljubljani

V Hrvaškem muzeju arhitekture HAZU je bila 24. aprila predstavljena dvojezična knjiga profesorja Petra Krečiča z naslovom *Ljubljana - mediteransko mesto? Plečnikov poskus / Ljubljana - mediteranski grad? Plečnikov poskusaj*. Uvodno besedo sta imela ravnateljica muzeja dr. Borka Bobovec in predsednik Slovenskega doma Darko Šonc, o knjigi pa so spregovorili urednik dr. Igor Toš, avtor prof. Peter Krečič in akademik Andrija Mutnjaković.

Zamisel o knjigi se je porodila jeseni 2017, ko je profesor Krečič v Lokviru Plečnikovih dnevov na istem prizorišču predaval na isto temo. Predavanje je bilo dobro obiskano, ne le s strani stalne publike Slovenskega doma, ampak predvsem s strani predstavnikov zagrebške arhitekturne stroke. Svet slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb in Slovenski dom v Zagrebu sta pobudo podprla in vključila objavo predavanja v obliki dvojezične knjige v svoj program. Vsebina predavanja, zdaj natisnjena v bogato ilustrirani knjigi, pridobiva s tem trajnejši učinek, tako v hrvaški kot tudi v sloven-

Igor Toš, Peter Krečič, Andrija Mutnjaković, Darko Šonc (z leve). Foto: akm

ski sredini. Pomembna je z dveh vidikov. V prvi vrsti je profesor Krečič razsvetlil idejno in vrednostno poreklo Plečnikovega koncepta za ureditev Ljubljane kot prestolnice Slovencev. S svojo tezo, da se je Plečnik navezal na tisočletno tradicijo mediteranskega kulturnega vpliva na Ljubljano je profesor Krečič pojasnil bistveno idejno komponento Plečnikovih rešitev. S tem je načel poglobljeno razpravo o Plečnikovem opusu tudi v slovenski arhitekturni in splošni kulturni javnosti. Obenem je pa pomembno, da je svojo tezo predstavil prav pred hrvaško strokovno in drugo publiko in s tem spodbudil poglobljeno razpravo o Plečniku tudi na Hrvaškem, kjer zanimanje za njegov opus vse bolj raste.

Naj spomnimo, da je Plečnik izdelal vrsto projektov za območje današnje Hrvaške, v loku od Osijeka, Zagreba, Reke, Brionov, Velegra Iža, Splita do Dubrovnika, od katerih je bilo nekaj izvedenih, nekaj delno, nekatere pa so celo porušili. Pomemben napor zbiranja in predstavljanja podatkov je opravila Polona Jurinić v svoji dvojezični knjižici z naslovom *Josip (Jože) Plečnik, Projekti in realizacije na Hrvaškem / Josip (Jože) Plečnik, Projekti i realizacije u Hrvatskoj*. Zadnja leta se tudi po hrvaških mestih vrstijo razstave o Plečnikovih projektih na Hrvaškem. Vse to so pomembne vzpodbude za bolj celovito znanstveno raziskovanje i predstavljajne Plečnikovega opusa na Hrvaškem. Igor Toš

5 vprašanj, 5 odgovorov

Plečnikov biograf o arhitektovi izvirnosti

Umetnostni zgodovinar in likovni kritik Peter Krečič že desetletja poglobljeno preučuje opus znamenitega Jožeta Plečnika. Letos je v Ljubljani izšla njegova izčrpna arhitektova biografija z naslovom *Plečnik: Živeti za popolnost*. Ob robu zagrebške predstavitve Krečičeve knjige o Plečnikovem poskusu mediteranizacije Ljubljane smo avtorju zastavili nekaj vprašanj.

■ **Kako ste prišli do zaključka, da je Plečnik vdihnil (ali skušal vdihniti) Ljubljani mediteranski karakter? Kateri znaki po Vašem mnenju to potrjujejo?**

No, že bežen sprehod po središču Ljubljane zadostuje, da si človek ustvari predstavo, iz katerega vrelca oblik je zajemal Plečnik. Podrobno preučevanje pa nas navaja k sklepu, da je ta vizija arhitekta spremljala od italijanskega potovanja l. 1898/99, po vrnitvi v domovino l. 1921 pa postopno dobivala vse izrazitejše poteze in dozorela v konceptu Ljubljane kot Novih Aten.

■ **Koliko je poseganje po elementih antične arhitekture obeležje celotnega Plečnikovega opusa, koliko pa specifično prav za njegov koncept za Ljubljano?**

Poleg antičnih oblik je rad posegal še po renesančnih in baročnih in res je, da je te najpogosteje namenjal Ljubljani. Toda bil je hkrati suveren nad vso oblikovno

svetovno dediščino – niti japonski šintoistični tempelj mu ni bil tuj, o čemer priča njegova cerkev sv. Mihaela na Barju.

■ **Koliko se je pred Plečnikovimi intervencijami tedanja ljubljanska splošna kulturna in posebno arhitekturna sredina zavedala mediteranskih vplivov na Ljubljano?**

Ljubljana je živela predvsem z barokom; to obdobje jo je vidno zaznamovalo. Plečnik je s svojo mediteranizacijo mesta samo podčrtal ta njen prvotni odlični genius loci, kar je, po pravici povedano, želel pred njim že Maks Fabiani.

■ **Koliko je Plečnik s svojim močnim vplivom dal poseben pečat ljubljanski arhitekturni šoli in do kolikšne mere je s tem potisnil protagoniste funkcionalističnega modernizma v Sloveniji?**

Plečnikova šola je v primerjavi s šolo Iva-

Pronicljiv poznavalec Plečnikovega opusa profesor Peter Krečič. Foto: Osebni arhiv

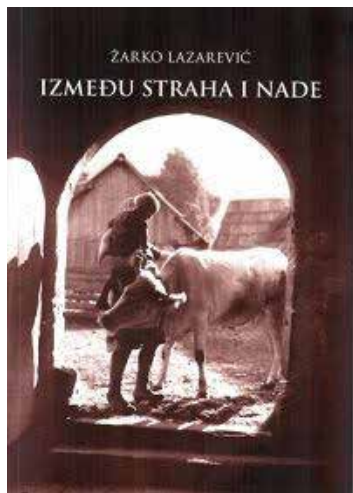
na Vurnika na oddelku za arhitekturo močno prevladovala, tako da se je moral Vurnik zateči na stran modernistov, ki pa po ustvarjalni moči niso mogli konkurirati Plečniku. Kakovostni modernizem so – kako paradokсно – po zadnji vojni vpeljali zvečine Plečnikovi učenci.

■ **Kaj se lahko vsi na primeru Plečnika naučimo?**

Predvsem to, da samostojna, izvirna, samozavestna ustvarjalna pot daje kakovostnejše rezultate kot iskanje ustvarjalnih možnosti znotraj prevladujočih usmeritvenih tokovih. Igor Toš

Gospodarsko-povijesne studije o teškoćama modernizacije

Predstavljanje knjige *Između straha i nade*, slovenskoga povjesničara Žarka Lazarevića održano je 15. travnja u Slovenskom domu. U knjizi je prikazan proces ekonomske modernizacije na slovenskom području u 19. i prvoj polovici 20. stoljeća.

Bojan Balkovec, Žarko Lazarević, Damir Agičić, Iskra Iveljić na predstavljanju hrvatskoga prijevoda slovenske povijesne knjige (s lijeva). Foto: Srednja Europa

Knjigu su predstavili autor, recenzentica **Iskra Iveljić**, **Bojan Balkovec** i urednik **Damir Agičić**.

Lazarevićev rad može koristiti i hrvatskim istraživačima, jer je autor uklopio uže (slovenske) fenomene u širi kontekst habsburške monarhije/Austro-Ugarske, odnosno prve jugoslavenske države. U razumijevanju modernosti s povijesnog stajališta važno je pitanje kako funkcionira društvo unutar ekonomskoga kompleksa tj. kako gospodarstvo funkcionira unutar društvenoga konteksta.

Evo što je u svojoj recenziji knjige napisala **Mira Kolar-Dimitrijević**: „Obrađuje se jedna vrlo rijetka tema i pristupa joj se na nov način, otvoreno i bez ograda te se ukazuje na metode kojima treba pristupiti u obrani svojih nacionalnih, gospodarskih, a time, dakako, i društvenih vrijednosti.“

Knjigu je prevela Anita Peti-Stantić, a objavila nakladnička kuća Srednja Europa iz Zagreba.

Alenka Barišić

Žarko Lazarević je slovenski povjesničar, znanstveni savjetnik u Institutu za suvremenu povijest u Ljubljani i profesor ekonomske i socijalne povijesti na Primorskom univerzitetu u Kopru. U najnovijoj knjizi prikazuje neke specifičnosti sredine, ponašanja pojedinaca i skupina u procesu razvoja prema modernom društvu, dakle u procesu u kojemu je vidljiva velika razapetost između straha i promjena (modernizacije) s jedne strane i nade s druge strane, da će društveni razvoj biti moguće regulirati na što bezbolniji način.

Poklon spominu na Stanka Vraza

Že osmo leto zapored smo se zagrebski Slovenci poklonili spominu na slovensko-hrvaškoga pesnika **Stanka Vraza**. V organizaciji SSNMZ smo se 30. maja zbrali pred stavbu Hrvaške akademije znanosti in umetnosti, kjer je Vrazova spominska plošča.

Predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** je na spominsko ploščo položil lovorjev venec, zatem pa je sledil kratek kulturni program. Nekdanji gledališki igralec **Ivica Kunej** je recitiral nekaj Vrazovih ljubezenskih pesmi in epigramov v slovenščini in hrvaščini, ki so še kako aktualni za čas, v katerem živimo. Eden od njih se mi je še posebno vrezal v spomin (zapis je transkribiran iz bohorščice):

Pisarji naši so klopotci,
ki se obračajo proti jugi,
če pa zapihne proti zdoci
al odkod juže veter drugi
Je zločestočo včinit grdo

al vseh zločestočo zločestoča,
je zločestočo hvalit gladkim perom.

Stanko Vraz se je rodil 30. 6. 1810 v Cerovcu v Sloveniji, živel in ustvarjal pa je v Zagrebu, kjer je tudi umrl 20. 5. 1851. Spominsko ploščo v Opatički ulici na Gornjem gradu so mu leta 1910 ob 100-letnici njegovega rojstva postavili Bratje hrvaškoga zmaja. Kako smo obeleževali 200-letnico, je zapisano v Novem odmevu št. 43 iz leta 2011, o letošnji Vrazovi Ljubici pa podrobnije poročamo v rubriki Kulturna obzorja.

Marjeta Trkman Kravar

Članice in člani SSNM MZ pri Vrazovi spominski plošči. Foto: nn

Stvaritve naših ustvarjalk navduševale od Zagreba do Ljubljane

Članice kreativne skupine Šopek so med aprilom in majem pripravile več razstav. Za veliko noč so razstavljale v Slovenskem domu 10. aprila in v hrvaški hiši Materina zgodba v središču Zagreba 15. aprila. Maja so se odpravile v Ljubljano in Lovran.

Na velikonočni razstavi v Prešernovi dvorani Slovenskega doma so si številni obiskovalci z zanimanjem ogledali pirhe vseh velikosti, zanimivo poslikane steklenice, vaze in mednje skrbno postavljene pomladanske šopke. Zidove so krasile slike, ki so nastale v preteklem obdobju. Razstavo je odprl predsednik Slovenskega doma **Darko Šonc** in pohvalil vse članice Šopka ter med drugim dejal, da najlepša dela nastanejo iz radosti in bolečine. Obiskovalka **Romana Žagar** je dodala: »Kar zavidam dekletom, ker lahko z rokami naredijo, kar želijo. Jaz pa se v njihovo delavnico žal ne morem vključiti, čeprav bi rada, preveč me pesti artritis.«

Član Slovenskega doma **Marjan Dirnbek** je z orglicami ustvaril romantično vzdušje za prijetno za druženje in pogovor.

Tudi v hrvaški hiši Materina zgodba je

Darko Šonc, Stanka Novković, **Stanka Herak**, **Franc Rop** (z leve) v hrvaški hiši Materina zgodba. Obe foto: akm

Obilo raznovrstnih šopkovih stvaritev v lovranskem Snežniku. Foto: Željka Šonc

bilo veliko obiskovalcev, prišli so tudi turisti. 15. aprila sta omenjeno združenje in Koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin Mesta Zagreb pripravila razstavo velikonočnih pirhov in običajev desetih zagrebških manjšin. Slovenska se je predstavila s pirhi, ki so jih Šopkovke naredile v tehniki adlešiških pisank in belokranjskih drsank, obarvale pa s čebulnimi olupki in rdečim zeljem. Razstavo je odprl vodja zagrebške službe za narodne manjšine **Andrija Petrović**, zagrebški zbor nemške skupnosti pa je s svojim nastopom zaokrožil prijetno vzdušje. (akm)

Razstava v Lovranu

Po lanskem gostovanju lovranskih ustvarjalk iz društva Snežnik, ki so v Slovenskem domu posebej navdušile z vnovično uporabo zavrženih materialov, so bile Šopkovke letos povabljeni h kvarnerskim prijateljem in prijateljicam. 11. maja so na razstavi v prostorih lovranskega slovenskega društva pokazale svoja dela iz gline - od uporabnih do dekorativnih predmetov, slike v tehnikah olje na platnu in akril, vse vrste pirhov, poslikane steklenice ter seveda šopke in aranžmaje iz papirja in sadežev narave.

Razstavo je odprl predsednik slovenskega društva Snežnik **Vasja Simonič**, medtem ko sta vodji kreativk teh društev **Branka Širola** in **Stanka Novković** obiskovalcem spregovorili o sodelovanju in delu v njihovih delavnicah.

Prijazen sprejem, čudovito in veselo vzdušje s pesmijo ob kitari, številni obiskovalci, ki so si z zanimanjem ogledali razstavljeno, vse to bo ostalo kreativkam iz Zagreba v lepem.

Med krasnimi izdelki so izstopali pirhi različnih velikosti: od majhnih, srednjih, velikih, narejenih v različnih tehnikah.

Šopkove kreativke **Adica Dobrić Jelača**, **Lilijana Vuković** in **Višnja Mordej** (z leve). na dnevih medgeneracijskega sožitja. Foto: SN

Na dnevih medgeneracijskega sožitja

V Ljubljani so od 14. do 16. maja potekali dnevi medgeneracijskega sožitja. Vabilo za sodelovanje kreativne delavnice Šopek je prišlo od Zveze društev upokojencev Slovenije.

Dnevi medgeneracijskega sožitja so namreč prizorišče, kjer se srečujejo upokojenci, osnovnošolci, dijaki, člani kulturno-prosvetnih društev in različnih ustvarjalnih skupin. Vrstijo se literarni, plesni in pesniški večeri, srečanja pevskih zborov, razstave kreativnih delavnic, razstave fotografij.

Šopkove ustvarjalke so 14. maja na enodnevni razstavi pokazale svoj dela v različnih oblikah in tehnikah ter si z zanimanjem pogledale stvaritve drugih udeležencev. Potekale so tudi delavnice, kjer se je bilo mogoče naučiti veliko novega. Bila je zanimiva in koristna izkušnja.

Močno sporočilo tega dogodka je, da je prav ljubiteljska ustvarjalnost priložnost za celostno izražanje medgeneracijskega sožitja. Takšne kulturne vsebine prispevajo k uresničitvi odprte družbe - družbe enakopravnega sožitja vseh članov družbe.

Stanka Novković

Naslovnica kataloga Veliki plavi koji je doslovce razgrabljen. Oblikovanje: Jurica Jotić

Foto izložba

Veliki plavi Senke Jurković-Gros

U srijedu 13. ožujka u Slovenskom je domu otvorena zanimljiva izložba fotografija naše članice Senke Jurković-Gros (1949.) ujedno i članice Foto kluba Zagreb, pod nazivom Život s velikim plavim, koja je organizirana u suradnji s udrugom Fijaker.

Na otvorenju izložbe predsjednik Slovenskog doma **Darko Šonc** je naglasio kako je Senkin djed Franc Pagon bio dugogodišnji tajnik Slovenskoga doma, koji ove godine slavi 90. godišnjicu. Nekoliko riječi progovorio je i predsjednik udruge Fijaker, **Rolando Nikčević**, opisujući rad i ulogu udruge te poveznicu sa Senkom.

O izložbi, svom životu s obitelji, ulozi Slovenskoga doma u njenom djetinjstvu, o doživljaju tramvaja nadahnuto i emotivno najviše je govorila autorica sama.

Najprije je zahvalila organizatorima i priređivačima izložbe, brojnim posjetiteljima koji su ovaj događaj uveličali svojim dolaskom, te suradnicima koji su joj pomogli u njejoj pripremi, a posebno svom suprugu **Čedomilu Grosu**, afirmiranom i višestruko nagrađivanom fotografu za pobudu, ideju i korisne sugestije.

U svom fotografskom stvaralaštvu Senka je često bilježila događanja i prizore u gradu pa tako i u tramvaju i oko njega i na putu i na njegovim stanicama. Bilježila je kamerom mnoga posebna i zani-

Obljetnica

90. rođendan sportskog veterana Nikole Turka

Trećega travnja 2019. u Slovenskom domu svečano je otvorena izložba u povodu 90. rođendana zaslužnog hrvatskoga sportaša, trenera i sportskog djelatnika Nikole Turka. Tu je veliku životnu obljetnicu slavjenik proslavio četiri dana ranije.

Nikola Turk rođen je u Slunju, 29. ožujka 1929. a najveći dio života proveo je u Zagrebu. Njegova baka, koja je živjela u Klani nedaleko od današnje državne granice Republike Hrvatske i Slovenije, bila je po nacionalnosti Slovenka.

Kao iznimno svestrani sportaš od 1945. godine organizirano se bavio s dvadesetak različitih sportova a aktivan je bio u sportu više od sedamdeset godina

- sve do 2017. Osobito velike uspjehe postigao je u veteranskoj atletici kao svjetski, europski i balkanski prvak. Bio je jedan od osnivača i dugogodišnji trener današnjega Atletskog kluba *Dinamo - Zrinjevac* a nekoliko je godina uspješno djelovao kao atletski trener u *Braniku* iz Maribora. Pokretač je veteranske atletike u Zagrebu. Bio je i dugogodišnji atletski sudac s više od 600 suđenja i tajnik Atletskoga saveza Hrvatske. Nositelj je svih najznačajnijih sportskih priznanja u Republici Hrvatskoj.

Izložba je organizirana na poticaj Društva za povijest sporta i tjelovježbe (DP-

Sanda Čorak, Alojz Mauser, Eduard Hemar i Nikola Turk. Foto: Alojz Petrović

SIT) iz Zagreba čiji je Nikola Turk jedan od najstarijih članova.

Autor izložbe je ugledni sportski djelatnik slovenskoga podrijetla **Alojz Mauser** iz Zaprešića. Na svečanom otvorenju o životnoj i sportskoj karijeri te velikoj svestranosti na raznim područjima javnoga djelovanja Nikole Turka govorili su dopredsjednica Hrvatskoga olimpijskog odbora **Sanda Čorak**, autor izložbe **Alojz Mauser** i predsjednik DPSIT-a **Eduard Hemar**. Okupljenima se obratio i gradonačelnik Slunja **Jure Katić**, koji je posebno za tu prigodu doputovao iz njegovog rodnog grada.

Jedan od panoa s medaljama iz veteranske atletike. Foto: Senka Jurković-Gros

mljiva događanja, motive i prizore, koje većina putnika nije ni primjećivala, jer su bili udubljeni u mobitele, obveze i životne probleme. Ovo je izuzetna izložba, jer govori o njenom voljenom gradu, njegovim ljudima, o njenom hobiju, ljubavi i strasti prema fotografiji te fotografskom

„Čovjek samo srcem dobro vidi.
Ono bitno, očima je nevidljivo“.
Antoine de Saint-Exupéry

stvaralaštvu. Nastoji da su joj fotografije autentične, stvarne i da imaju metaforično značenje. Jer zagrebački tramvaj: „Moj veliki plavi“, na neki način simbolizira u većem dijelu njenih izloženih fotografija pored onog što prikazuje i njen život, a i živote mnogih nas.

Senka je svoju ljubav, znanja i iskustva skupljala i njegovala iz hobija i unutar- nje potrebe za učenjem, eksperimenti-

ranjem i praksom od najranije mladosti bilježeći život, ljude i stvarnost oko sebe. Svoja stečena znanja i vještine usavršila je dolaskom u Foto klub Zagreb 2005. godine, stvarajući tako svoj osobni, autorski i osebujni likovni rukopis. Tako je i na izloženim fotografijama pokazala i sebe samu kao autoricu, svoj pogled na stvarnost i svoj pristup i put u svom fotografskom stvaralaštvu. Mislim da je u svemu rečenom i viđenom najvažnija njena objektivna i subjektivna stvaralačka priroda, potpuno izgrađen poseban autorski pristup, njeno viđenje stvarnosti odnosno njen – fotografski pogled i praksa koja se sastoji i u subjektivnom intuitivnom pristupu i studioznom promišljanju cijeloga postupka do konačne fotografske slike. Otuda njene fotografije sadrže objektivnu i subjektivnu prirodu slike pa tako mnoge od njih možemo

nazvati umjetničkim, jer potiču gledatelja na dublje promišljanje, pobuđuju njihove emocije, pričaju zanimljive priče i daju svojevrsne poruke.

Vinko Šebrek, AFIAP, ESFIAP

Senka Jurković-Gros kraj svojih fotografija.
Foto: Čedomil Gros

Slavljenikove anegdote, medalje i nagrade

Slavljenik se uz odobravanje brojne publike prisjetio nekoliko anegdota iz svog iznimno zanimljivoga životnog puta koji je obuhvatio djelovanje u sportu, umjetnosti i turizmu. Alojz Mauser je predstavio izloženu sportsku memorabiliju (medalje, diplome, pokale, crteže, značke itd). Tijekom izložbe na videozidu kojeg je za tu svrhu tehnički pripremio **Silvester Kmetič**, predstavljene su brojne sportske fotografije s nastupa Nikole Turka na raznim sportskim natjecanjima u zemlji i inozemstvu. Posjetitelji su mogli prelistati i čak četiri slavljenikove autobiografske knjige.

Među najvrednijim eksponatima izloženim u Slovenskom domu: državna nagrada za sport Republike Hrvatske Franjo Bučar, za životno djelo iz 1995, trofej Saveza za fizičku kulturu Hrvatske iz 1990, priznanje za životno djelo Hrvatskog atletskog saveza iz 2016. kao i brojne zlatne medalje. Nikola Turk koji odlično govori slovenski jezik dao je na kraju svečanog otvorenja izjavu novinarki **Tanji Borčić-Bernard** za radio emisiju *Sotočja* (<https://4d.rtvsllo.si/arsiv/sotocja/174608985>).

Eduard Hemar

Likovna razstava

Kako barve doživljaju različni slikarji

V Slovenskem domu smo 22. maja odprli razstavo del 31 slikarjev, ki so se predstavili v okviru široko zasnovane teme: igra barv. Avtorji so z barvami in v tehniki, ki jim najbolj ustreza, prikazali svoje doživetje sveta.

Največ sodelujočih je slikalo z akrilom na platno, nekaj se jih je odločilo za olje na platnu, bilo je tudi suhe paste in transparentne barve na steklu. Umetniki so si za izhodišče vzeli znano misel Pabla Picassa: »Umetnost izpira prah vsakdana z naših duš.« Zato so bile slike zelo različne v motivih in uporabi slikarske tehnike. Število avtorjev je omogočilo različne vtise in doživetja. Razstave ni bilo mogoče skrciti na eno ali dve osnovni kategoriji. Očitno je, da so slikarji ujeli vsak svoj trenutek inspiracije ter svoje čustva prenesli na sliko. Nekateri so uporabljali več barv in poudarili njihovo intenziteto in kon-

trast, drugi so ostali zvesti mirni igri in nežnim odtenkom.

Razstavljali so **Anita Kunić, Mia Behtan, Danica Kuštrak, Zvezdana Žužić, Merima Popara, Andrea Stanic, Maja Raleva-Miladinovski, Veseljka Kos, Emina Jaić, Vera Antolić, Doroteja Meštrović, Verica Kovač, Branka Zobenica, Liba Peršinić, Zoran Hercigonja, Darko Kovačević, Vlatka Bauer, Ana Prenc Gabriš, Kamelija Salopek, Jasmina Dujmić, Nives Pavišić, Snježana Mayer, Barbara Špiljak Presečki, Đurđica Pirkić, Snježana Bilandžić, Snježana Šebalj, Katarina Knezović, Janica Šterc, Irena Sara Mraz, Tončica Mazić, Ljubica Prica-Tomaš, Bosiljka Dajić.**

Otvoritev razstave je bila kot vedno zelo obiskana. V imenu Slovenskega doma je udeležence in goste pozdravil **Rolando Nikčević**, ki je v nekaj besedah predstavil dejavnosti društva. O razstavi in avtorjih je govoril prof. **Nedeljko Tintor**. V imenu organizatorja Ludovig dizajna in Fijakerja je razstavo odprl **Željko Bedić**. **Rolando Nikčević**

Veliko zanimanje občinstva za Igru barv. Foto: ŽB

Planinski izlet

Od Valvasorjevega doma do festivala čokolade

V Slovenskem domu se je zbrala skupina ljubiteljev narave, ki namerava za člane in druge Zagrebčane pripravljati izlete v slovenske hribe in gore, da bi tako bolje spoznali Slovenski dom in Slovenijo. Prvi izlet je bil 13. aprila. Cilj: planinska postojanka Valvasorjev dom pod Stolom.

Slovenci smo znani po gorah in navadi, da vsak prosti trenutek izkoristimo za druženje v naravi. Zelo pogosto so me prijatelji planinci vprašali, ali kot član Slovenskega doma hodim v slovenske hribe in če organiziramo planinske izlete. Misel o tem mi je dolgo rojila po glavi. V začetku leta je bil na seji upravnega odbora Slovenskega doma sprejet moj predlog, da ustano-

vimo skupino, ki bi organizirano obiskovala slovenske gore.

Prvi izlet nas je popeljal do Valvasorjevega doma v Karavankah nad Žirovnico. Do doma pelje lepa planinska steza, ki se začne na Žirovniškem jezeru in nas v lahki hoji v uri in pol pripelje do cilja. Pot smo nameravali nadaljevati do arheološkega najdišča Aj-

Pri Valvasorjevem domu: **Terezija Marinič, Danijel Marinič, Rolando Nikčević, Vjeran Kurent, Nino Lah, Irena Šetinc** (z leve). Foto: Nino Lah

dna, a smo zaradi slabega vremena raje ostali v domu na kosilu in se nato vrnili do kombija. Ta odločitev je bila lahka, saj je Valvasorjev dom v zadnjih letih že dvakrat dobil priznanje kot najboljši planinski dom v Sloveniji. In zares, jedi

Študijsko potovanje na Dolenjsko

Štukelj in Jakac: Novomeščana, o katerih nismo vedeli dovolj

V sobotno jutro 16. marca smo se člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb podali na študijsko potovanje v Novo mesto, kjer smo obiskali razstavi o dveh velikih Slovencih: Leonu Štuklju in Božidarju Jakcu.

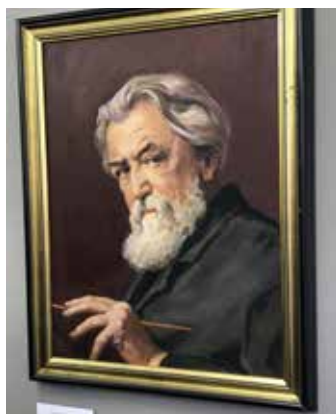
Z razstave o slovenskem olimpijcu Leonu 120.

Pot nas je peljala čez pomladansko prebujajočo se pokrajino in kaj kmalu smo prispeli v Dolenjski muzej, kjer sta nam prisrčno dobrodošlico zaželeli direktorica **Jasna Dokl Osolnik** in kustosinja zgodovinarica **Majda Pungerčar**, ki nas je tudi popeljala po razstavi Leon 120, ki je posvečena enemu najboljših slovenskih športnikov vseh časov Leonu Štuklju (Novo mesto, 12. 11. 1898– Maribor, 8. 11. 1999). V prvi dvorani je poudarek na njegovih vezeh z rojstnim krajem, v drugi je predstavljena njegova bogata športna pot, v tretji je v ospredju Štukljevo zasebno življenje – Leon in Novo mesto,

Štukljeva družina v Mariboru, njegovo spremljanje olimpijskega gibanja, srečanja z znanimi osebnostmi ter spomin na praznovanje njegove 100-letnice v Novem mestu. Zvedeli smo, da je Štukelj v svetu zagotovo najbolj prepoznaven Slovenec, saj ga je samo v televizijskem prenosu odprtja OI v Atlanti videlo okoli 3 milijarde gledalcev. Še danes velja za najuspešnejšega slovenskega športnika po osvojenih medaljah na olimpijskih igrah. Ogledali smo si tudi razstavo slikarja, grafika, likovnega pedagoga in akademika Božidarja Jakca (Novo mesto, 16. 7. 1899– 12. 11. 1989 Ljubljana), ki je postavljena ob 120-letnici njegovega rojstva. Umetnikova dela so razstavljeni v Jakčevem domu pod naslovom Božidar Jakac – podoba in moč krajine. Stavbo, v kateri je galerija, je dal sezidati Jakčev oče Anton leta 1904. Sprva sta

bila v njej hotel in kavarna, po vojni je tam delovala delavska menza, leta 1965 so jo namenili Šolskemu centru za gostinstvo, od leta 1984 pa je preurejena v galerijo, ki jo upravlja Dolenjski muzej. S tem je bila stavba simbolično povrnjena umetniku. V poklon njegovi ustvarjalnosti in v njegov spomin je postala Jakčev dom. Od prijaznega vodnika **Jerneja Balenta** smo med drugim zvedeli tudi, da je razstavljenih 828 umetniških del, ki jih je Jakac podaril svojemu rojstnemu Novemu mestu.

Na koncu smo se sprehodili po lepo urejenem mestnem jedru in šli čez most, pod katerim mirno teče čista in bronasto-zelena reka Krka. Polni čudovitih vtisov z razstav smo ob kosilu nadaljevali razpravo o dveh zaslužnih in občudovanja vrednih Slovencih. Ugotovili smo, da nismo veliko vedeli o njiju.

Slikar Božidar Jakac – avtoportret. Obe foto: akm

poj, akm

in postrežba ljubeznivih oskrbnikov so nas prepričali, da je nagrada prišla v prave roke.

Naši planinski izleti ne bodo samo hoja, ampak jih bomo načrtovali tako, da bomo obiskovali tudi kulturne in zgodovinske znamenitosti. Na poti nazaj smo se ustavili v bližnji vasici Vrba in obiskali rojstno hišo našega velikega pesnika Franceta Prešerna. Čeprav se hiša obnavlja, smo lahko vstopili si pogledali stalno razstavo. Čisti bonus pa je bil obisk Radovljice. Ta konec tedna je namreč tam potekal priljubljen festival čokolade. Morali smo ga obiskati in občudovati čokoladne sladkarije.

Ko smo se vrnili v Zagreb, smo bili polni vtisov. Obljubili smo si, da gremo tudi na naslednji planinski izlet.

Rolando Nikčević 🗣️

Premier Šarec opozoril na grozeči fašizem

»Slep je tisti, kdor ne vidi, da se nacizem in fašizem spet rojevata tudi v slovenski sosesčini,« je na spominski prireditvi ob dnevu izgnancev pri gradu Rajhenburg 7. junija opozoril slovenski premier Marjan Šarec.

Slovesnosti so se iz zagrebške izgnanske organizacije udeležili Alojz Slavko Kramar, Marinka Jocić, Ana Marić, Ana Vrbanić, Zoran Šonc, Zdravko Slaviček, Jozefa Bogolin, Nada Bradić. Premierov govor jih je – tako kot druge udeležence srečanja – pretresel in navdušil. Pretresel, ker je z njim spomnil, da se spet rišejo zemljevidi, obujajo stare tradicije in celo pozivi k popisu Slovencev v sosednji državi. Navdušil pa zaradi odločnega odgovora: »Ne moremo in ne smemo biti tihi, kadar se spet rojevajo takšne ideje. Kajti tisti, ki mislijo, da bi slovenski narod kar tako preživel, brez odpora, brez žrtev, so v veliki zablodi. Kdor sodeluje z okupatorjem, je zgolj orodje v rokah okupatorja. Okupator ga ne bo nikoli cenil, po uporabi ga bo vedno zavrnil. Kajti nikoli ne bo njegov,« je še dejal Šarec. (jpt/sta)

Zagrebsko društvo izgnancev

Na letnem zboru o minulem delu in načrtih za naprej

Na rednem letnem zboru izgnancev smo se zbrali 11. maja. Prišlo je 28 od pričakovanih 37 članov. V uradnem delu smo se pogovorili o izpeljanih načrtih v letu 2018 in se dogovorili, kako naprej. Uživali pa smo tudi v kulturnem programu, ki ga je tokrat pripravil Ivica Kunej.

Letna skupščina izgnancev v Slovenskem domu. Foto: Jozefa Bogolin

»Minilo je precej let, odkar so leta 1941 kar štiri države okupirale Slovenijo in jo razkosale med nacistično Nemčijo, fašistično Italijo, Madžarsko in Neodvisno državo Hrvaško. Sledil je množičen izgon Slovencev v taborišča, na Hrvaško in v Srbijo,« je uvodoma povedal Ivica Kunej. Spomnil je, da so materam trgali otroke, da so izgnance s 140 vlakovnimi transporti kot živino vozili na tuje, da so jih imeli za sužnje ter da so prisilni delavci in ukradeni otroci utrpeli več hudega, kot prenese eno človeško življenje ali en narod, zato tisto dogajanje ne bi smelo utoniti v pozabo. Menil je, da se je človeštvo premalo naučilo iz strahot druge svetovne vojne: »Ponavljajo se tudi nove fašistične in nacistične organizacije kar bi morale skrbeti ves demokratični svet.« V nadaljevanju je z občutkom prebral pesmi Franceta Živiča, ki ohranjajo spomin na krute čase. Med Kunejevimi recitacijami je Marjan Dirnbek zaigral na orglice, na koncu pa je Zoran Šonc na klavirju izvedel Varšavski koncert poljskega skladatelja Richarda Addinsella, ki je uspel pobegniti iz varšavskega geta. Po doživetju izvedbi te skladbe je zaigral še Gorčez izaro.

Veliko dela, bolj malo zadovoljstva

Po uvodnih pozdravih smo se z minuto molka spomnili Ivanke Nikčević in Staneta Kirina. Delovno predsedstvo so sestavljali Marinka Jocić, Ivanka Štefančić in Alojz Kramar, ki je predsedoval. Navzoči so pri-

sluhili poročilom o delu in poslovanju, ki so bila tudi soglasno sprejeta. V razpravi je predsednik poudaril, da so v letu 2018 delali več kot poprej, a so bili z doseženim manj zadovoljni. Zakaj? Med drugim zato, ker niso uspela prizadevanja, da bi bili v Državni zbor izvoljeni kandidati DIS. Vse je bilo zaman, ker jih v Sloveniji niso podprli! Težava je tudi, ker je več članic huje bolnih, zaradi česar so skrčili spominske poho-

de. Zgodilo pa se je tudi da programa niso mogli izvesti, ker so se prekrili termini. Za letošnje leto smo se dogovorili, da se bomo udeležili prireditve na gradu Rajhenburg na dan izgnancev 6. junija.

Na zboru je kot odposlanica predsednice DIS-a Ivica Žnidaršič govorila Jožica Stezinar. Zelo lepo in podrobno je opisala delo predsednice, ki dan za dnem trka na različna vrata, da bi končno prepričala poslance, naj sprejmejo zakon o poplačilu škode, ki je bila izgnancem storjena v letih 1941–1945. Z bučnim ploskanjem smo se zahvalili govornici in predsednici društva. Hvala tudi Karlu Levaku, predsedniku KO DIS Artiče, za njegove pozdravne besede. Za delo v društvu so bili pohvaljeni: Jozefa Bogolin, Ana Marić, Ljudmila Kostajnshek in Zoran Šonc ter še posebno Ivanka Filipan.

Za bogato druženje po zboru se zahvaljujemo Darku Šoncu in naši Jozefi!

KraS, Ivica Kunej 🗣️

Alojz Slavko Kramar, Nada Bradić, Ana Vrbanić, Ana Marić, Marinka Jocić, Zoran Šonc, Zdravko Slaviček pri gradu Rajhenburg (z leve). Foto: Jozefa Bogolin

Prvi petek

Tri v enem – o treh petkovih srečanjih

Prvi petki oziroma petki, ki so namenjeni druženju članov Slovenskega doma, so še vedno relativno slabo obiskani, kljub temu pa so to vesela in bogata druženja. Poročamo o aprilskem, majskem in junijskem srečanju.

Vsak prvi petek v mesecu se v Slovenskem domu srečujejo prijatelji in rojaki ter v veselem vzdušju proslavljajo svoje osebne, pa tudi druge praznike in dogodke. Od našega zadnjega poročila v spomladanskem Novem odmevu so bila organizirana še tri srečanja, in sicer 5. aprila, 10. maja in 7. junija. Malce zmede je bilo

pri majskem srečanju, ker je bilo druženje zaradi prvomajskih praznikov že z letnim načrtom premaknjeno na naslednji teden, kar je bilo objavljeno tudi v zadnji lanski številki Novega odmeva. No, pa smo to na koncu le „razrešili“. V teh treh petkih smo proslavili kar nekaj rojstnih dnevo, člani in članice so se potrudili in pogostili svoje prijatelje, seveda pa je bilo vse začinjeno tudi s šalami in pesmimi. Sedaj sledi letni premor, jeseni pa bomo nadaljevali s petki. Petkovci, vidimo se 6. septembra, upam, da spočiti, osončeni, osveženi... in zdravi. Do takrat pa lep pozdrav.

Irena Hribar-Pavlović

Zvesti „petkovec“ Tone Vrtnjak. V ozadju Nino Lah. Foto: Irena Hribar-Pavlović

Srečanja do konca leta

SEPT	OKT	NOV	DEC
6.9.	4.10.	8.11. drugi petek	6.12.

Napovedujemo

V znamenju 90. rojstnega dne

Po poletnih počitnicah se bodo dogodki v Slovenskem domu vrstili kot po tekočem traku, večina pa jih bo zaznamovala 90-letnico delovanja našega društva.

September

- Slovenski dom: predstavitev dvojezične knjige dr. Filipa Škiljana: Zavrnik, o prvem predsedniku Slovenskega doma.
- Kampor: člani SSNM MZ bodo tradicionalno položili venec v spominskem parku na Rabu, kjer je bilo najbolj zloglasno italijan-

sko fašistično koncentracijsko taborišče v drugi svetovni vojni. Poklonili se bodo vsem žrtvam, med katerimi je bilo veliko Slovencev.

Oktober

- Slovenski dom: dan reformacije.
- Slovenski dom: ob 20-letnici smrti in 120-letnici rojstva Leona Štuklja - razstava Leon 120 Dolenjskega muzeja iz Novega mesta.
- Slovenski dom: razstava o Hinku Nučiču.
- Zagreb: postavitve spominske plošče tovarnarju in dobrotniku Vilimu Bizjaku.

November

- Zagreb: osrednja slovesnost ob 90-letnici Slovenskega doma.

Volitve

Koga smo za naslednja štiri leta izvolili v manjšinsko samoupravo?

Pete manjšinske volitve na Hrvaškem, ki so potekale 5. maja, niso prinesle presenečenj: po kandidaturi in udeležbi so nam nastavile zrcalo. Na volišča je prišlo manj upravičencev kot pred štirimi leti, imamo pa tudi manj zastopnikov v lokalni samoupravi.

V Zagrebu in sedmih županijah, v katerih so Slovenci izkoristili možnost, da bi kandidirali in bili izvoljeni, je bilo v volilne imenike vpisanih 6.310 upravičencev, glasovalo pa jih je 321 ali dobrih 5 odstotkov. V 14 mestih in občinah, kje so Slovenci vložili kandidatne liste, je imelo volilno pravico 2.749 pripadnikov slovenske skupnosti, izkoristilo pa so jo 204, kar je 7,4-odstotna udeležba. Podrobnosti so v tabelah. Kdo je bil izvoljen in kje, je objavljeno v okvirju.

V Zagrebu izstopa podatek o stalnem krčenju volilnega telesa: ob prvih manjšinskih volitvah leta 2003 je bilo v volilnem imeniku 3.584 Slovencev, pred štirimi leti le še 2.223, letos pa je število zdrsnilo na 1.887, kar je pol manj kot pred 16 leti. Manjša je bila tudi udeležba: na zadnjih volitvah je bila 7,3-odstotna, na tokratnih pa le 5,9-odstotna. Na ravni skupnosti je dobra novica okrepitev zastopstva v Cestici (prej predstavnica, zdaj svet), slaba pa usahnitev za-

nimanja v Štrigovi in Šibensko-kninski županiji.

Tole pa so županije, v katerih bi bile volitve mogoče, a ni bilo slovenskih kandidat: Medžimurska, Bjelovarsko-bilogorska, Šibensko-kninska, Krapinsko-zagorska, Sisaško-moslavaška, Dubrovniško-nere-tvanska in Zagrebška županija. Občine oz. mesta brez podanih kandidat pa so: Buje, Novigrad, Brtonigla, Grožnjan, Mihaljevac, Sv. Martin na Muri in Štrigova.

(jpt)

Novi člani Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb

1. Luka Hribar	10. Darko Šonc	19. Marja Crnković
2. Borut Gulič	11. Hedvika Čeranić	20. Franc Rop
3. Irena Šonc	12. Marjan Dirnbek	21. Vasilija Tovarloža
4. Alojz Kramar	13. Polona Jurinić	22. Nada Gajdarov
5. Ivan Kunej	14. Rolando Nikčević	23. Marija Ana Nemic
6. Miroslava-Maria Bahun	15. Matija Gulič	24. Stankica Novković
7. Stanka Herak	16. Olga Tkalčec	25. Katarina-Božica Latinčić
8. Anton Lah	17. Katarina Furjan	
9. Martina Oblak Pehnc	18. Silvester Kmetić	

Slovenci v hrvaški manjšinski samoupravi

Člani svetov in predstavniki v županijah

Primorsko-Goranska županija: 1. Boris Rejec, 2. Vasja Simonič, 3. Alenka Simčić, 4. Alenka Stanić, 5. Ljudmila Barbalić, 6. Milan Grlica, 7. Ana Hromin, 8. Barbara Rimani, 9. Loredana Jurković, 10. Damijan Malnar, 11. Ivan Harej, 12. Marija Birk, 13. Jasmina Dlačić, 14. Zdenka Jelovčan, 15. Zdenka Kallan-Verbanac, 16. Zoran Ožbolt, 17. Dragica Rizman, 18. Edvard Primožić, 19. Kristina Rimani, 20. Slavko Žagar, 21. Boris Hrvatin, 22. Marta Vitaz, 23. Milena Zubčić, 24. Zarja Dlačić, 25. Ljubica Pugelj

Splitsko-Dalmatinska županija: 1. Vera Hrga, 2. Ana Matusinović, 3. Nadežda Eterović, 4. Irena Novak, 5. Cveto Šušmelj, 6. Ivan Kosmos, 7. Siniša Kosmos, 8. Lidija Lasić, 9. Breda Vojnović, 10. Ana-Viktorija Dešković, 11. Branko Novak, 12. Natalija Novak, 13. Elvira Bavčević, 14. Marjeta-Valerija Martić-Paukić, 15. Albin Pinterić, 16. Konrad Tratnik, 17. Majda Frakić, 18. Karel

Kronegger, 19. Franc Maček, 20. Anton-Jožef Polajžer, 21. Jožef Žnidar, 22. Tatjana Kodžoman, 23. Boris Mihanović, 24. Marija-Rozalija Stipišić, 25. Karolj Zorn

Istrska županija: 1. Bojana Hrobat, 2. Eva Vrtovec, 3. Mojca Gogala, 4. Marjan Breclj, 5. Boris Grželj, 6. Olga-Ana Benulić, 7. Marija Hrga, 8. Vesna Jelinčić, 9. Vinko Knez, 10. Vesna Šereš, 11. Frančiška Uzunić, 12. Branko Velimirović, 13. Marjeta Diminić, 14. Kristina Kocanović, 15. Alenka Milotić, 16. Štefanija Sliško, 17. Andreja Taškovski, 18. Iva Langer, 19. Malči Tatković, 20. Marija Mordej-Gnjiđić, 21. Tanja Slamnik, 22. Ana Švarc, 23. Milena Udovičić, 24. Silva Šutar Vujičić

Karlovska – Janez Janković, **Varaždinska** – Barbara Antolić Vupora, **Zadrška** – Rafaela Šulina, **Osiješko-Baranjska** – Polonca Margeta

Člani svetov ter predstavniki v mestih in občinah

Cestica: 1. Barbara Antolić Vupora, 2. Ana

Mumlek, 3. Elizabeta Juričinec, 4. Alojz Topolovec, 5. Terezija Topolovec, 6. Lucija Vupora

Čabar: 1. Damijan Malnar, 2. Vera Malnar, 3. Damir Miklič, 4. Vladimir Ožbolt, 5. Zoran Ožbolt, 6. Karolina Ožbolt Klepac, 7. Anita Pintar, 8. Kristina Šimić, 9. Mirjana Žagar, 10. Slavko Žagar

Matulji: 1. Robert Bavčar, 2. Alenka Simčić, 3. Alenka Stanić, 4. Andrea Šlosar, 5. Vladimir Vrh, 6. Milena Zubčić, 7. Apolonija Kinkela, 8. Liljana Ružić, 9. Sandra Grudenić, 10. Natali Iskra

Poreč: Darinka Lovrić

Pulj: 1. Janez Velkavrh, 2. Marija Langer, 3. Klaudija Ana Velimirović, 4. Cvetka Celija, 5. Antonija Bubić, 6. Bojan Bukovnik, 7. Vesna Jelinčić, 8. Bojan Kaučić, 9. Stanko Nanut, 10. Damijana Pezdirc, 11. Alojzija Slivar, 12. Frančiška Uzunić, 13. Vinko Knez, 14. Kristina Kocanović, 15. Milena Križman

Umag: 1. Danica Bojković, 2. Eva Vrtovec, 3. Anton Kosmina, 4. Majda Brajković, 5. Vesna Car, 6. Vida Ferlin, 7. Jasna Majdak, 8. Neža Učkar, 9. Boris Birska, 10. Zora Grbac, 11. Alojzija Majdak, 12. Anton Resnik, 13. Vesna Šereš, 14. Tanja Ovuka, 15. Angela Prpić

Reka: 1. Ljudmila Barbalić, 2. Boris Rejec, 3. Barbara Rimani, 4. Milan Grlica, 5. Dragica Rizman, 6. Marta Vitaz, 7. Marija Birk, 8. Ivan Harej, 9. Ana Hromin, 10. Marijana Košuta Banković, 11. Loredana Jurković, 12. Ljubica Pugelj, 13. Marija Travner, 14. Jasmina Dlačić, 15. Zarja Dlačić

Split: 1. Cveto Šušmelj, 2. Vera Hrga, 3. Nadežda Eterović, 4. Ana-Viktorija Dešković, 5. Ivan Kosmos, 6. Lidija Lasić, 7. Irena Novak, 8. Breda Vojnović, 9. Elvira Bavčević, 10. Siniša Kosmos, 11. Albin Pinterić, 12. Gabrijela Frakić, 13. Marjeta-Valerija Martić-Paukić, 14. Branko Novak, 15. Anton-Jožef Polajžer

Samobor – Goran Gorše, **Karlovac** – Marina Delač Tepšić, **Varaždin** – Ana Antolić, **Opatija** – Nikolaja Stock, **Zadar** – Darja Jusup, **Osijek** – Sabina Koželj Horvat, **Poreč** – Darinka Lovrić

Slovenska manjšina, volitve na ravni županij

	imenik	volilo	v %
MESTO ZAGREB	1887	111	5,9
PRIMORSKO-GORANSKA	1778	65	3,7
ISTRSKA	1304	53	4,1
SPLITSKO-DALMATINSKA	446	25	5,6
VARAŽDINSKA	291	24	8,6
OSIJEŠKO-SLAVONSKA	245	21	8,6
ZADRŠKA	195	8	4,1
KARLOVŠKA	164	14	8,54

Vir: DIP, državna volilna komisija

Slovenska manjšina, volitve na ravni mest in občin

	imenik	volilo	v %
Reka	777	30	3,8
Pulj	438	27	6,2
Split	272	23	8,5
Matulji	187	25	13,4
Umag	178	12	6,7
Samobor	142	9	6,3
Zadar	106	6	5,7
Čabar	104	5	4,8
Opatija	104	2	1,9
Poreč	102	8	7,8
Karlovac	91	13	14,3
Varaždin	89	14	15,7
Osijek	87	20	23
Cestica	72	10	13,9

Naloga tega mandata: pritegniti več mladih!

Novoizvoljeni člani Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreba (SSNM MZ) za mandatno obdobje 2019-2023 so se prvič sešli 7. junija v mestni vladi. Predsednik je postal Darko Šonc, njegov namestnik pa Silvester Kmetič.

Sejo je odprla županova namestnica **Jelena Pavičič Vukičević**. Čestitala je novim članom sveta in poudarila, da je dosedanje sodelovanje dobro potekalo, da pa so vedno mogoče še izboljšave – v prid Zagrebu in slovenski skupnosti: »Z

današnjo ustanovitvijo v petem mandatu se nadaljuje participacija pripadnikov slovenske narodne manjšine v upravljanju z lokalnimi zadevami, kar bo prispevalo k razvoju Zagreba kot modernega mesta z razvito kulturo in spoštovanjem človeko-

vih in manjšinskih pravic. Vrata do mestne uprave so vam vedno na stežaj odprta, kot je to navsezadnje naslikano tudi v zagrebškem grbu.« Novi-stari predsednik se je rojakom zahvalil za vnovično izvolitev ter za naslednji mandat napovedal odkrite pogovore o težavah. »Kar nas muči, je razvidno že iz dejstva, da za predsednika Sveta ni bilo protikandidata. Ali res ni nikogar, ki bi imel dovolj želje, znanja sposobnosti in ambicije, da bi se potegoval za vodenje Sveta? Imamo štiri leta časa, da so domislili, kako pritegniti mlade, da ne bomo šli proti izginotju, ampak bomo ohranjali identiteto in slovenstvo v Zagrebu,« je dejal Šonc. Za sodelovanje se je zahvalil tudi službi za medkrajevno in mednarodno sodelovanje in uveljavljanje človekovih pravic ter vodji službe za narodne manjšine **Andriji Petroviću**. (akm)

Skupinska slika članov SSNM MZ v mestni vladi. Foto: MZ

Skupščina Zveze

Smeli načrti Zveze slovenskih društev na Hrvaškem

Na sedežu Zveze slovenskih društev na Hrvaškem, ki se je po lanski izvolitvi novega vodstva preselil iz Zagreba na Reko, je 5. aprila potekala prva redna letna skupščina, ki jo je vodila Barbara Riman. Skupščine so se udeležili predstavniki 11 društev: iz Buzeta, Lovrana, Osijeka, Poreča, Pulja, Splita, Umaga, Zadra, Varaždina, Zagreba in Reke.

Na dnevnem redu so bila poročila o finančnem poslovanju, delovanju in načrtih za prihodnje. Vsa so bila soglasno sprejeta. Med aktualnimi vprašanji so bila v ospredju manjšinske volitve, razstava Sosedje Slovenci, ki bo v okviru Vseslovenskega srečanja 4. julija odprta v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani in letno srečanje vseh društev, o katerem še ni končnega dogovora.

V drugem delu skupščine je beseda tekla o spremembi statuta, načrtovani strategiji krovne organizacije. Sprejet je bil predlog, da se možnost opravljanja iste vodilne dolžnosti v Zvezi (predsedniške in podpredsedniške ter članstva v svetu in nadzornem odboru) omeji na dva zaporedna mandata. Novost je tudi, da bodo imeli člani nadzornega odbora namestnike; na ta položaj so bili izvoljeni **Smilja Marinac** iz Buzeta, **Klaudija Velimirović** iz Pulja in **Zvonimir Stipetić** z Reke. Med drugim je bilo še sklenjeno, da se s preselitvijo sedeža krovne organizacije preseli tudi celotni arhiv. Med drugim je bilo dogovorjeno, da bodo dru-

štva do jeseni v poročilih povzela poglobitve težave in poslala predloge za pripravo strategije krovne organizacije, to bo podlaga za okvirno besedilo, ki bo poslano v presojo in dopolnitev tudi vsem slovenskim manjšinskim svetom in predstavnikom. Strategija bo predvidoma nared do konca leta in po

Udeleženci skupščine Zveze, ki je bila prvič po 23 letih zopet na Reki. Foto: Marjana Mirković

besedah Barbare Riman bi tako lahko skupaj skušali vplivati na izboljšanje položaja nasploh ter vprašanja mladih, ohranitev jezika in rešitev prostorske stiske društev. Skupščina je obravnavala tudi prošnjo Kmetijsko-izobraževalne skupnosti (KIS) iz Prezida za sprejem v članstvo. V razpravi je bilo več pomislekov, predvsem zato, ker gre za gospodarsko društvo. Dogovorjeno je bilo, da prosilec ustrezno prilagodi statut in posreduje natančnejše podatke za odločitev o sprejemu.

Barbara Riman je še napovedala, da bo krovna organizacija oktobra na Reki organizirala delavnico o postopku za uvedbo slovenskega jezika kot izbirnega predmeta v javne šole po modelu C in v ta namen pripravila tudi vzorce dopisov in pogodb ter verificiranih učnih programov.

Na prvem delu seje so bili navzoči tudi gostje, in sicer **Matjaž Marko** s slovenskega veleposlaništva v Zagrebu ter **Robert Kojc** in **Rudi Merljak** z Urada vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Marjana Mirković za Sopotja

Hrvaški sabor

Srečanje s poslanko Ermino Lekaj Prljaskaj

Vodstvo Zveze slovenskih društev na Hrvaškem se je 6. maja na sedežu krovne organizacije na Reki sešlo s poslanko Ermino Lekaj Prljaskaj, ki v saboru poleg svoje, albanske manjšine že drugi mandat formalno zastopa tudi bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko manjšino.

Srečanje je bilo pripravljeno na podlagi sklepa, sprejetega na skupščini 5. aprila. Udeležila sta se ga predsednica in podpredsednica zveze, **Barbara Riman** in **Jasmina Dlačić**, navzoča pa je bila tudi tajnica KPD Bazovica **Eva Ciglar**.

Na vprašanje o svoji poslanski dejavnosti, vsaj formalno namenjeni tudi slovenski narodni manjšini, je poslanka izrazila pripravljenost, da pomaga pri reševanju težav, prosila pa je, da se tematika predstavi pisno in s konkretnimi predlogi za ukrepanje. Poudarila je pomen evropskih projektov in organizacije slovenske skupnosti pozvala k vključevanju.

Barbara Riman je med drugim omenila prostorsko stisko nekaterih društev, pomanjkanje politične volje na lokalni ravni pri uresničevanju določenih pobud s področja izobraževanja, slabosti pri izvajanju manjšinskih volitev, kot so napačne objave

Jasmina Dlačić, Barbara Riman, Eva Ciglar, Ermina Lekaj Prljaskaj (z leve). Foto: Arhiv Zveze slovenskih društev na Hrvaškem

volišč, medijski molk, otežen dostop do preverjanja podatkov o narodnosti in siceršnje nepravilnosti pri vpisu teh podatkov ter pomanjkanje programskih vsebin hrvaške radiotelevizije (HRT) o narodnih manjšinah in njim namenjenih tem. Beseda je med drugim tekla še o vključevanju programov narodnih manjšin v projekt Reka, evropska prestolnica kulture (EPK) 2020. Ermina Lekaj Prljaskaj je med drugim poudarila pomen komunikacije s krovnimi organizacijami in izrazila pripravljenost, da se sreča s predstavniki slovenskih društev; to srečanje bo predvidoma potekalo v saboru ali na sedežu krovne organizacije.

Marjana Mirković 🇺🇸

Svet za narodne manjšine RH

Šonc znova zastopnik slovenske skupnosti

Hrvaška vlada je 18. aprila imenovala nove člane Sveta narodnih manjšin RH, ključnega telesa za manjšinsko politiko na Hrvaškem. Slovensko skupnost bo že petič zastopal **Darko Šonc**, ki je član Sveta vse od njegove ustanovitve.

K podajanju kandidatur so bili povabljeni sveti narodnih manjšin ter manjšinska društva in organizacije, verske skupnosti, pravne in fizične osebe. Med kandidati so bili v Svet izbrani: **Vladimir Ham** (nemška manjšina), **Darko**

Šonc (slovenska manjšina), **Marija Semenjuc Simeunović** (ukrajinska manjšina), **Zorica Velinovska** (makedonska manjšina), **Zvonko Kostelnik** (rusinska manjšina), **Branka Baksa** (slovaška manjšina), **Mirjana Galo** (srbska manjši-

na), **Ishak Hodžić** (bošnjaška manjšina), **Nives Rittig-Beljak** (avstrijska manjšina), **Danilo Ivezić** (črnogorska manjšina) in **Aleksandar Tolnauer** (judovska manjšina). Tolnauer je bil vnovič imenovan za predsednika.

Predstavitev

Okrogla miza o politični participaciji Slovencev na Hrvaškem

Na Inštitutu za narodnostna vprašanja (INV) v Ljubljani je 27. maja potekala razprava o politični participaciji in aktivnosti pripadnikov slovenske skupnosti na Hrvaškem.

Barbara Riman, Marjana Mirković, Vasja Simonič (z leve) na okrogli mizi. Foto: Ana Malnar

Razmere in izkušnje so predstavili predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije **Vasja Simonič**, **Marjana Mirković**, ki je ta svet vodila v prvem in drugem mandatu, ter vodja enote INV na Reki dr. **Barbara Riman**, ki je tudi predsednica Zveze slovenskih društev na Hrvaškem. Spregovorili so o splošnem položaju Slovencev na Hrvaškem, predvsem pa o neuveljavljenih pravicah. Opisali so delovanje manjšinske samouprave na krajevni in županijski ravni ter formalno možnost izvolitve (slovenskega) poslanca v hrvaški parlament. Slovenci na Hrvaškem na nedavnih manjšinskih volitvah niso izkoristili vseh možnosti za izvolitev svetov in predstavnikov teles manjšinske samouprave.

Okrogle mize so se udeležili sodelavci INV, predstavniki Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ministrstva za zunanje zadeve ter hrvaškega veleposlaništva v Sloveniji.

O pomembnosti tematike govori dejstvo, da je srečanje trajalo več kot dve uri; obiskovalci so bili zelo zainteresirani in so po predstavitvi sodelovali v zanimivi razpravi. **Barbara Riman** 🇺🇸

Na Reki seja komisije za Slovence v sosednjih državah

Komisija Programskega sveta Radiotelevizije Slovenija (PS RTVS) za vsebine, namenjene Slovencem v sosednjih državah, je 17. maja zasedala na Reki. To je bila priložnost, da so člani PS in vodstva RTV iz prve roke zvedeli, kako živi slovenska manjšina na Hrvaškem, predstavniki slovenskih društev pa, kakšne so možnosti za poročanje o njihovem delovanju v programih RTV.

Člani PS so izrazili željo, da bi spoznali novo predsednico krovne organizacije na Hrvaškem **Barbaro Riman** in da bi vodstvo RTV predstavnikom manjšine med drugim predstavilo možnosti izobraževanja novinarjev v Izobraževalnem središču RTVS. Poleg članov komisije, ki jo vodi **Janko Malle**, so na sestanku sodelovali generalni direktor RTVS **Igor Kadunc**, direktorica TVS **Natalija Gorščak**, radijski in televizijski uredniki ter varuhinja pravic gledalcev in poslušalcev **Ilinka Todorovski**. Navzoč je bil tudi **Rudi Merljak** z Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Barbara Riman je na kratko predstavila položaj in aktualna vprašanja rojakov na Hrvaškem ter informiranje v okviru društev. Opozorila je na številčni upad slovenske skupnosti in težave, od prostorskih in gmotnih do pomanjkanja politične volje za uredništev jezikovnih pobud in slabe zastopanosti v programih hrvaške javne radiotelevizije (HRT). Svoj pogled so zatem predstavili še predstavniki

društev iz Zagreba, Lovrana, Reke in Splita. Predsednik KPD Slovenski dom in član Sveta za narodne manjšine RH **Darko Šonc**, tudi član uredništva glasila Novi odmev, se je kritično ozrl na poročanje RTVS o dejavnosti društva v Zagrebu in poudaril, da to letos praznuje devetdesetletnico delovanja ter med drugim izrazil obžalovanje zaradi ukinitve dopisništva. Predsednik SKPD Snežnik in urednik letnega glasila Liburnijska priloga **Vasja Simonič** je povedal, da v Lovranu ne morejo spremljati programov RTVS, kabelski operaterji pa ne ponujajo teh programov v osnovnih paketih. Predsednik KPD Bazovica **Zvonimir Stipetič** je izrazil skrb glede pomladitve društva, tajnica **Eva Ciglar** pa je z optimizmom predstavila več projektov za najmlajše kot dober obet za prihodnje. Učiteljica **Vera Hrga** iz SKD Triglav v Splitu je kot urednica spregovorila o glasilu Planika, ki izhaja že več kot petindvajset let.

Komisija je slovenske organizacije med drugim pozvala, naj s konkretnimi predlogi in priporočili sodelujejo pri oblikovanju akcijskega načrta komisije in pripravi programskega načrta za leto 2020, prav tako pričakuje njihovo sodelovanje v prizadevanju za nadgradnjo tematskega spletnega portala RTVS (<https://www.rtvsl.si/svsvd>).

Marjana Mirković za Sopotja

Sestanek komisije PS RTV SLO na Reki.
Foto: Marjana Mirković

Kako so Osiječani začutili Slovenijo? Dnevi Slovenije v Slavoniji 2019

Od 10. do 13. maja so v Osijeku potekali dnevi Slovenije v Slavoniji, ki jih že četrto leto zapored pripravlja slovensko veleposlaništvo s partnerji iz Slovenije in Hrvaške. V veliko pomoč pri organizaciji je bilo ponovno slovensko društvo **Stanko Vraz** iz Osijeka. Prireditve so pozele veliko zanimanja med Osiječani.

V Centru Ericsson Nikola Tesla je potekal 2. ICT forum »Roboti prihajajo: Vpliv robotizacije na gospodarstvo in družbene spremembe«, katerega strateški partner je bilo slovensko veleposlaništvo. Na forumu so sodelovali slovenski strokovnjaki in nekatera podjetja. V Državnem Arhivu v Osije-

Pascak Thévenot, Saša Arsenović in Boris Piližota (z leve).

ku je bila odprta razstava »I feel Slovenia, I feel culture«. Obiskovalci so si z veseljem ogledali fotografije slovenske kulturne dediščine. Razstavo je odprl **Dragan Vulin**, predsednik Županijske skupščine Osiješko-baranjske županije. Ob svetovnem dnevu čebel, ki se obeležuje na slovensko pobudo, je na Fakulteti za agrobiotehniške znanosti (FAZOS) potekala razprava s študenti in novinarji glede pomena čebel za zagotavljanje ravnotežja v naravi. Obiskovalce je nagovorila tudi dr. **Polona Margeta Frajman**,

predstavnica slovenske manjšine pri Osiješko-baranjski županiji, ki je raziskovalka na fakulteti. Veleposlaništvo je pripravilo tudi »medeni zajtrk« na Osnovni šoli Franja Krežme v Osijeku, da bi učence ozaveščalo o pomenu čebel in zdravilnih učinkih medu.

Mariborski župan **Saša Arsenovič** je skupaj z osiješkim podžupanom **Borisom Piližoto** posadil cepič stare trte žametovke oz. modre kavčine, ki simbolizira bogato vinsko kulturo Maribora in Štajerske. Tako se je še okrepilo prijateljstvo med Mariborom in Osijekom. Mesti sta pobrateni od leta 1995 in odlično sodelujeta.

V znamenju poezije se je odvijal literarni večer »Noč nad brezpotjem« avtorjev **Ljubice Ribič**, **Milana Novaka** in kantavtorja **Petra Andreja**.

Na fakulteti za elektrotehniko FERIT v Osijeku je potekala poslovna konferenca Zelena energija: izkušnje Slovenije in Hrvaške. Osijek je obiskal tudi župan pobratenege Kranja **Matjaž Rakovec**, ki se je sestel z osiješko podžupanjo **Žano Gamoš** in v Muzeju Slavonije

»Medeni zajtrk« na Osnovni šoli Franja Krežme v Osijeku. Obe foto: Matjaž Marko

odprl razstavo o Janezu Puharju, prvem slovenskem fotografu. Po otvoritvi je o Puharju predavala avtorica razstave **Petra Puhar**.

Kombinacija poslovnih in kulturnih dogodkov na Dnevh Slovenije v Slavoniji se je ponovno izkazala za dobitno. Zabeležili smo lep obisk in veliko pozornost medijev. Slovenija se je v Slavoniji odlično predstavila.

Bernard Šrajner in Matjaž Marko (Veleposlaništvo Republike Slovenije v Zagrebu) 🇸🇮

Pulj

Sodelovali smo v pripravi razstave o Plečniku na Brionih

Na otoku Veliki Brion je bila 31. maja odprta razstava o zadnjem v celoti dokončanem delu slovenskega arhitekta Jožeta Plečnika, vrtnem paviljonu jugoslovanskega predsednika Tita. Na otvoritveni slovesnosti je nastopil pevski zbor Encijan, ki deluje pri SKD Istra Pulj, društvo pa je tudi pomagalo pri pripravi dogodka.

Ksodelovanju nas je povabilo slovensko veleposlaništvo v Zagrebu, ki arhitektovo dediščino na Hrvaškem predstavlja od leta 2017, ko je Slovenija obeleževala Plečnikovo leto. Takrat je v sodelovanju med veleposlaništvom, Narodno in univerzitetno knjižnico iz Ljubljane (NUK) ter Plečnikovo hišo v Ljubljani pripravilo potujočo razstavo, ki je bila že na ogled v Zagrebu, Varaždinu, Osijeku in Karlovcu.

Zakaj je bila razstava naposled postavljena prav na Brionih? Zato, ker tam še vedno stoji Plečnikov paviljon. Arhitekt ga je zasnoval pri 83 letih starosti, in sicer na prošnjo zveze slovenskih borcev, kot darilo Titu. V razstavo so vključene fotografije, ki so nastale med prvim Plečnikovim obiskom Brionov leta 1955, ko si je prišel pogledati, kje bo stal paviljon, in iz leta 1956, ko si je prišel ogledat dokončano delo. Fotografije in Plečnikove dokumente je NUK podaril zgodovinar **Lojze Gostiša**, ki je dolga leta spremljal arhitektovo delovanje; v razstavo je vključen video posnetek z Gostiševimi spomini.

Na slovesnosti ob odprtju razstave je bila navzoča tudi slovenska veleposlanica na Hrvaškem dr. **Smiljana Knez**, ki si je skupaj z upravo brionskega otočja posebej prizadevala, da so si lahko obiskovalci razstave lahko osebno ogledali paviljon. Ta je namreč na posebej varovanem območju v neposredni bližini bele vile, protokolarnega objekta hrvaške države, zato obiski javnosti niso dovoljeni.

Okoli 200 obiskovalcev, med katerimi je bilo strokovno osebje več inštitucij iz Slovenije in kakšnih 150 članov slovenskih društev na Hrvaškem, se je do paviljona odpeljalo z izletniškim vlakcem. Pri ogledu smo izvedeli, da je v uresničitvi Plečnikovega projekta sodelovala vrsta slovenskih umetnikov, saj je bilo poleg

Plečnikov paviljon na Brionih. Foto: SKD Istra, Pulj

arhitektonski del treba opraviti tudi različna dela umetniškega oblikovanja. Sem sodijo zunanji kamniti stebri, streha s kiparskim okrasjem z vrsto različnih ptic, zatem notranji, izdolbeni leseni stebri iz hrastovine, umetniško izrezbarjeni vsak z različnim okrasnim vzorcem, ter stropni mozaik. Vsekakor impresivno delo, ki ga je arhitekt, kot je sam izjavil, projektiral z vso predanostjo.

Isti dan je v puljskem hotelu Istra potekal tudi simpozij o Plečnikovem delu. Slišali smo, da je Plečnik pripravil še nekaj projektov za hrvaške naročnike, da pa je projekt vrtnega paviljona na Brionih edini uresničen.

Klaudija Velimirović 🇸🇮

O Plečnikovih neuresničenih projektih na Hrvaškem smo podrobno pisali v 61. številki Novega odmeva, marca 2017. O projektih in realizacijah je **Polona Jurinica** napisala tudi knjižnico. Oboje je dostopno na spletni strani zagrebškega Slovenskega doma in Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Zagreb (<http://www.slovinci-zagreb.hr/>).

Zadar

Z zemljo iz Slovenije naslikal Sveti Filip in Jakov

Z odprtjem razstave v hotelu Alba v apartmajskem naselju Croatia v Sv. Filip in Jakovu se je končala 12. mednarodna likovna kolonija Maj 2019, ki jo tradicionalno organizira zadrška Lipa. Na temo Ladje, ljudje, morje je ustvarjalo 14 slikarjev iz Slovenije in Hrvaške.

Na petdnevni koloniji so sodelovali **Ivan Kosmos** (Triglav Split), **Stanka Novković**, **Adica Dobrić Jelača** (Slovenski dom Zagreb), **Boža Jambreč** (Novo mesto), **Metoda Turk** (Šmarješke Toplice), pridruženi člani Lipe Zadar: **Nada Pia Bajlo**, **Marija Ivoš**, ki je tudi vodila kolonijo, **Majda Radović** (Vir), **Zrinka Majica** (Sv. Filip in Jakov) in **Jože Arzenšek** (Turanj) ter člani skupine ART FEMIPS: **Marijan Miklavc** (Sežana),

Pavle Ščurk (Ljubljana), **Ivo Kolar** (Topolščica) in **Edi Sever** (Škofja Loka). Ta potujoča skupina tudi sama pripravlja kolonije po Evropi, Argentini in ZDA. Pred otvoritvijo razstave je potekal zanimiv kulturno-umetniški program, v katerem so svoje pesmi recitirale Metoda Turk, **Zorica Buljanović** in Marija Ivoš, s

Udeleženci 12. mednarodne likovne kolonije Maj 2019. Foto: Metoda Turk

spletom pesmi in plesov so nastopili člani in otroški podmladek folklorne skupine Sv. Roko iz Sv. Filip in Jakova, ki jih vodi **Ivan Eškinja**, pevke iz skupine Rute iz Slovenj Gradca pa so zapele slovenske narodne pesmi.

Tršće

Prvomajski pohod po deželi Petra Klepca

Že več let zapored Etnološka zbirka Palčava šiša organizira vodene pohode, na katerih obiskovalci spoznavajo kulturno dediščino prebivalcev doline zgornje Kolpe in Čabranke in odkrivajo njene malo poznane koticke. Letos nas je za 1. maja pot vodila po naseljenem prostoru staroslovanske skupnosti nad Osilnico.

Šli smo preko zgodnesrednjeveških teras do prostora odcepljene podskupnosti nad Plešci, in naprej do najstarejšega svetišča nad dolino, do cerkvice Sv. Miklavža. Ta je ščitil prehod duš pokojnikov na oni svet. Naselje Čačič, kjer stoji, je dobilo ime po staroslovanskem imenu Nečaj, okrajšanem na Ča. Od tu so naši predniki pripovedovali zgodbe o ustroju sveta, o svojih bogovih, ki so imeli natančno določena sveta mesta na okoliških vrhovih – na Kraljevem vrhu bog Perun, na Sveti Gori boginja Mokoš, na Okamnelem možu pod Firštovim repom bog podzemlja Veles. Pogostili so nas v Bezgovici, kjer smo si ogledali etnografsko zbirko Zajskih ter v Padovem, ki je verjetno nastalo pred štirimi stoletji kot središče sekte Novih Štitarjev. Ob povratku

smo prehodili staro pogrebno pot iz doline, kjer se je na *Počivauniku* duša ločila od trupla in odšla v podzemni vrtinec na drugi strani Kolpe.

Kaj vse smo obhodili doslej?

V prejšnjih letih smo se odpravili po antičnih in srednjeveških poteh, spremljali razvoj naselij in stavbno dediščino. Spo-

znavanju materialne dediščine se pridružuje tudi nesovna dediščina – z zgodbami v domačem narečju, ki je vpisano v registra kulturne dediščine obeh držav. Skupno narečje Hrvatov in Slovencev z obeh strani državne meje je rezultat vedno dobrih čezmejnih povezav, a tudi dediščina naših prednikov – starih Slovanov. Ti so nam v prostoru doline zapustili množico zgodb, ki pričajo o njihovi mitologiji in razumevanju naravnega okolja. Zato zadnja leta pohode navezujemo na zgodbe, ki že več kot tisoč let ostajajo povezane z naravnimi prostori. Mnogo domačinov se spominja pripovedk o starih mitoloških bitjih: škrtah, vilah, coprnica in mračniku, Petru Klepcu, katerega osnova je prav tako mitološkega porekla, morda povezana celo z Ilir-

Pohodniki na prvomajskem pohodu nad dolino Kolpe. Foto: Sonja Smole

Predsednica zadrške Lipe **Darja Jusup** je poudarila, da je tudi letos kolonija dosegla vse cilje, njena voditeljica Marija Ivoš pa je izpostavila, da ima večina sodelujočih bogate umetniške življenjepise, nešteto-krat so razstavljali samostojno in na skupnih razstavah v večjih mestih Slovenije, kakor tudi na Hrvaškem in po Evropi. Največ pozornosti je vzbudila panorama Sv. Filip in Jakova, ki jo je Marijan Miklavc naslikal z zemljo, prineseno iz Slovenije.

Pokrovitelj letošnje kolonije je bil Turistični urad občine Sv. Filip in Jakov. Prireditelj je potekala v okviru mednarodnega dneva kulturne različnosti, ki se ga obeležuje pod pokroviteljstvom Mesta Zadar in Zadrske županije ter s podporo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Sveta za nacionalne manjšine RH. Razstava bo odprta do 30. junija.

Darja Jusup 🇺🇸

Pridružite se nam naslednje leto tudi vi. Do takrat vsem študentom še povabilo na našo poletno etnološko raziskovalno delavnico v času od 10. do 17. avgusta. Tereni, stavbna dediščina, zgodbe v narečju in vsak dan zanimiv večer. Več informacij o delavnicah na spletni strani SED: <https://www.sed-drustvo.si/> in v Digitalni knjižnici Slovenije.

skimi plemeni. Zgodbe pripovedujemo na mestih, kjer so se dogajale. S tem spoznavamo mitološki prostor doline, ki je bil za ravnovesje skupnosti z okoljem še kako pomemben. Če bi se začel ta prostor in zgodbe mešati, bi to privedlo do kaosa in slabih časov, zato se je mesto dogajanja zgodb skrbno ohranjalo. Dve leti nazaj smo hodili od ustja reke Čabranke na Hrib s cerkvico Sv. Lenarta, h kateremu so nekoč molili za zaščito ujetnikov, ki so jih v 16. in 17. stoletju v sužnost iz doline odganjali turški martolosi. Lansko leto smo s pohodom krenili na izvir Kolpe, že naravno dovolj mitski prostor, kjer so plesale vile, se dogajale nenavadne stvari in kjer so domačini obdržali spomin na mnoge stare zgodbe.

Marko Smole 🇺🇸

Buzet

Gremo na Štajersko ali dolgo pričakovana ekskurzija v Maribor!

Učenci dopolnilnega pouka slovenščine iz Buzeta so se 18. maja podali na dolgo pričakovano ekskurzijo v štajersko prestolnico. Za dobro voljo so skupaj zapeli ljudsko pesem Gremo na Štajersko. V dveh dneh so si nabrali veliko novega znanja in spominov.

Najprej smo obiskali manjši kraj Malečnik, nedaleč od središča Maribora. Ob štajerskem kosilu smo se srečali z domačinom **Teodorjem Zorkom**, predsednikom KD France Marolt Malečnik, ki nas je seznanil z delom društva in nas odpeljal do tamkajšnje cerkve, ki skriva redko atrakcijo - podzemne katakombe s kostnico, grobnimi nišami, skrivnostnim oltarjem, okrhanimi kipci. Vse to smo si pogledali ob svetlobi svetilk naših mobilnikov. Prav posebno doživetje!

Pot nas je dalje vodila v Vodole na turistično kmetijo Protner, kjer smo spoznali tradicijo vinogradništva, postopek pridelave vina in običaje, ki so s tem povezani. Ogledali smo si vinsko klet in dvignili kozarce ob »Kol'ko kapljic, tol'ko let«. V tisti kleti bi kar še ostali, a nas je urnik iz narave pregnal v mesto.

Pokrajinski muzej Maribor je imel dan odprtih vrat, zato je bil voden ogled po muzejskih zbirkah iz različnih obdobij mestne zgodovine brezplačen, a četudi bi zanj plačali, je zagotovo vreden vsakega centa. Skozi park se je naša pot nadaljevala do treh ribnikov. Našli smo zgodbo o čevljarčku, ki je rešil Maribor, in se povzpeli na Piramido, od koder smo iskali pomembne znamenitosti ter spoznali zgodovino gradu, po katerem je mesto dobilo ime. Po strmi bližnjici smo pobegnili pred dežjem v mesto in se v Salonu uporabnih umetnosti udeležili koncerta klasičnih zasedb, ki so pričarali čaroben sobotni večer slovenske popevke s pridihom tanga.

V nedeljo smo se zjutraj peš odpravili na ogled znamenitosti: trgov, cerkva in spomenikov, pomembnih upravnih, izobraževalnih in kulturnih

ustanov, obhodili smo poti obzidja in se ustavili pri najstarejši vinski trti na svetu, kjer so nam »brači« predstavili zgodovino Lenta in znamenite trte. Srečali smo se tudi z **Markom Mandirjem**, rojenim Zagrebčanom, ki je predsednik Hrvaškega kulturnega društva v Mariboru. Predstavil nam je dejavnosti društva in iz prve roke razkril življenje poklicnega opernega pevcu. Po zanimivem klepetu smo obiskali alternativno Pekarno na desnem bregu, kjer smo si ogledali razstavo mlade umetnice **Sladane Matić Trstenjak**, ki je za nas odprla vrata in predstavila svoje projekte. Ne bi mogli reči, da smo bili v Mariboru, če ne bi z gondolo odpeljali na vrh Bellevueja, kjer so nam postregli s tradicionalnim pohorskim piskrom in pohorsko omleto. Posneli smo še nekaj fotografij, se na kratko sprehodili do snežnega stadiona in odrinili na pot proti Buzetu. Novo znanje in lepe spomine bomo ob fotografijah obujali pri pouku.

Zahvaljujemo se Uradu vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu za finančno podporo, **Borisu Grželju** za varno vožnjo in Teodorju Zorku, **Petru Bračku**, **Slavetu**, Marku Mandirju in Sladani Matić Trstenjak za dobro voljo in pomoč pri organizaciji. **Eva Ciglar** 🇺🇸

Skupina DPS z »bračema« pri najstarejši vinski trti na svetu. Foto: Anita Hromin

Split

Splitske Kekce in druge rojake obiskali učenci iz Šmartnega ob Paki

Med 27. in 29. majem je Dalmacijo obiskalo 15 učencev OŠ Bratov Letonja iz Šmartnega ob Paki. Tako so vrnili obisk splitskim vrstnikom, učencem dopolnilnega pouka slovenskega jezika, ki so bili lani na obisku pri njih v Sloveniji. Spet so se pletle prijateljske vezi!

Na nastopu v društvu Triglav so slovenski učenci predstavili zanimiv projekt Domovina zame, zate, za nas ter svojo šolo in domovino Slovenijo. To so storili na najlepši mogoči način: s harmoniko, plesom, pesmijo, govorjeno besedo, baletnim korakom, rapom, recitacijami. V čudoviti izvedbi izjemo talentiranih učencev, ki so si delovno pot, obenem pa izlet na

morje, med prijatelje v Split, s svojo pridnostjo zares zaslužili. V program so bili vključeni tudi kekci – njihovi gostitelji. V sproščenem druženju po nastopu smo močno občutili, da prijateljstvo ne pozna meja.

»Povezuje nas dobro v srcu«

Učence, ravnateljca **Bojana Juras**a in vodjo projekta **Mojco A. Juras** ter njihove splitske gostitelje so 29. maja v mestni hiši sprejeli podžupanja **Jelena Hrgović Tomaš**, vodja mestnega urada **Marina Protić** in vodja oddelka za socialne storitve **Mate Omazića**. Predstavnika šole iz Šmartna ob Paki sta povedala, zakaj so se odločili za projekt: že dolgo časa opažajo, da besede domovine ni v besedišču učenk in učencev. Ne manjka ljubezni do domovine, znotraj učnega načrta pa manjka prostor za to ljubezen, ki bi se lahko nemoteno in sistemsko prenašala na osnovnošolce.

Za prisrčen sprejem in dobro povezanost so se podžupanji zahvalili **Nadežda Eterović**, predsednica Sveta slovenske narodne manjšine mesta Split, **Cveto Šušmelj**, predsednik Sveta

Umag

Majski koncert Ajdovk obogatili recitatorji, plesalke in gosti

V počastitev osmega rojstnega dne društva Ajda in v okviru majskih dni mestne občine Umag je 11. maja potekal koncert, ki je privabil 150 obiskovalcev. Med uglednimi gosti je bil tudi podžupan Ivan Belušić.

Potem ko smo v prostorih MMC odprli razstavo del naših ljubiteljskih slikark **Neže Učkar**, **Duše Koraca** in **Mirjane Kozlović** ter prelepe vitraje **Jasne Majdak**, smo se preselili v gledališko dvorano, kjer se je začel večerni koncert z bogatim programom. Povezovala ga je predsednica društva **Danica Bojković**. Uvodoma je na kratko predstavila najmlajše slovensko društvo na Hrvaškem, ki pa je v Umagu že dobro uveljavljeno, znano pa tudi v Istri, Hrvaški, Sloveniji in Bosni in Hercegovini. Pevke ŽPZ Ajda, ki jih vodi **Vesna Car**, so zapele Ajdov cvet, Luna sije, Pleničke je prala in Dekle na vrtu. Na odru se jim je pridružil ženski zbor Slovenčice iz Tuzle in skupaj z njimi zapel Tam sem jaz doma. Zbor že 10 let deluje pri Slovenski skupnosti Tuzla, ime pa je dobil po vrsti pelar-

gonije v Bosni. Za njimi so številni nastopi. Tokrat so poleg slovenskih pesmi zapele tudi sevdalinko Sinoč ja i moja kona. Njihova zborovodkinja je prof. **Samra Ibrahimović**, na klavirju jih je spremljala prof. **Nina Božić** in z violino prof. **Jovan Rašković**.

Učenci dopolnilnega pouka slovenskega jezika, ki jih poučuje učiteljica **Vida Srdoč**, so pokazali, da so se že veliko naučili v tem šolskem letu. Pesmi o Ajdi različnih avtorjev so recitali **Tamara Grmača**, **Viktor Sabadin**, **Majda Udovičić** in **Elvis Horozović**. Mladi pa so pokazali tudi druge talente: **Dorian Brečević** je na harmoniki zaigral Golico in polko, **Dragana Sapanjoš** pa je a cappella zapela Po Koroškem po Kranjskem.

Sledil je nastop MePZ Lipa iz Šempasa. Pod vodstvom zborovodkinje **Katje Bajec Mihelj** so zapeli: Spomladansko, Na planine, Prišel ljubi in Slovenska dežela. Ista zborovodkinja pa vodi tudi MPZ Vinograd iz Vrtočina, ki deluje že 12 let. Zapeli so pesmi Tam kjer pisana so polja, Ta družba naj živi in Slovenec sem.

V okviru našega društva že štiri leta deluje pod strokovnim vodstvom **Evelin Semeši** tudi folklorna skupina Ajda. V njej z veliko ljubeznijo plešejo ne več rosno mlade, a še vedno hitre, poskočne in izkušene plesalke. V lepih narodnih nošah nastopajo na prireditvah doma in na gostovanjih. Tokratno slovesnost so sklenile skupaj pevke našega pevskega zbora in plesalke folklorne skupine s Slovenijo in požele bučen aplavz.

Druženje se je nadaljevalo v predverju ob omamnih vonjavah Olea cateringa in dobri kapljici.

Skupni nastop pevskega zbora in folklorne skupine. Foto: SKD Ajda

Danica Bojković

slovenske narodne manjšine Splitsko-dalmatinske županije in predsednik SKD Triglav ter **Vera Hrga**, učiteljica

slovenskega jezika v Splitu in idejni vodja te prijateljske in poučne medsebojne povezave.

Projekt so učenci predstavili tudi vrstnikom na Braču, na OŠ Pučišća, s katero bodo v naslednjem šolskem letu kandidirali za evropska sredstva v okviru programov Erasmus, skupaj s še OŠ Vrnjci iz Srbije. Tema sodelovanja bo izvajanje domovinske vzgoje v programih osnovnih šol na Hrvaškem, v Sloveniji in Srbiji. Gosti iz Slovenije so na Braču obiskali tudi klesarsko šolo v Pučišćih.

Posebna zahvala gre kreativni umetnici **Katji Mahon** in njenemu soprogu **Davidu**, ki sta na svoji čudoviti haciendi z vso prijaznostjo ponudila na razpolago delavnico, material in seveda pomoč pri izdelavi albuma, kamor si bodo lahko učenci shranili spomine na prijetno bivanje med prijatelji v Dalmaciji.

Vera Hrga 🇺🇸

Na obisku v splitski mestni hiši. Foto: www.split.hr

Reka

Večer ljudske pesmi in plesa v Slovenskem domu KPD Bazovica

Ljudska pesem in ples sta bogati zakladnici slovenskega jezika, izročila, običajev in temelj naše kulture. Zavedamo se pomena ohranjanja te folklorne dediščine, zato smo 18. maja temu posvetili večer. V goste smo povabili skupini ljudskih pevcev in pevk iz okolice Brežic ter folklorno skupino Oljka iz Hrvatinov.

Franc Kene, nekdanji zborovodja pevskega zbora zagrebškega Slovenskega doma, že več kot dvajset let vodi pevsko skupino iz Globokega pri Brežicah. Ta neguje tradicionalen način triglasnega petja, z enim vodilnim glasom in enim glasom, ki poje čez ali "cvika", ter z močno basovsko podporo. Predstavili so nam pesmi iz svojega domačega okolja, pa tudi drugih krajev Slovenije.

Slovenske ljudske pesmi so povečini otožne in govorijo o težkem življenju navadnega človeka. Zato pa smo z venčkom istrskih domačih plesov, ki so nam jih prikazali gostje iz Hrvatinov, doživeli drugo, bolj veselo plat nekdanjega življenja naših rojakov. Z zanimivo koreografijo, ob spremljavi dveh mladih harmonikarjev, so plesalke in plesalci navdušili občinstvo, saj so vmes povedali tudi kakšno zabavno v domačem narečju. Sami so si izdelali noše, za koreografijo pa je poskrbel gospod **Funa**, ki

Nastop pevcev iz Globokega in ljudskih pevk Žejno. Foto: Zvonimir Stipetić

tudi pleše. Pravi, da je najlepše pri tem, kar počno, vesela družba, v kateri človek pozabi na skrbi.

Prireditve so zaključile Ljudske pevke Žejno, ki jih vodi **Antoniya Zaniuk**. Začele so pred petnajstimi leti v vaškem domu v vasi Žejno, z željo, da obudijo pozabljene pesmi. Pojejo triglasno, podobno kot moška zasedba, enostavne, večglasne pesmi, ki so se prepevale v teh krajih ob različnih priložnostih in domačih, kmečkih opravilih.

Na koncu so se pevkam pridružili še pevci iz Globokega in so vsi skupaj, vključno z občinstvom, ki je napolnilo našo dvorano, zapeli vsem znano pesem En hribček bom kupil.

Po nastopu smo se z gosti povесelili, zapeli in zaplesali ter si obljubili, da še kdaj priredimo kaj takšnega, saj mladi skorajda nimajo druge priložnosti, da spoznajo slovensko kulturno izročilo.

Zvonimir Stipetić za Sopotja 🇺🇸

www.slovinci-zagreb.hr

Praznični sprehod

Slovenci v Zagrebu – Zagreb v Slovencih

Na dan mesta Zagreba 31. maja sem kot turistična vodnica za pripadnike slovenske manjšine že petič zapored organizirala ogled Zagreba v slovenščini. Letošnji sprehod je bil poseben, saj sem ga pripravila po pravilih evropskega združenja za interpretacijo dediščine *Interpret Europe*.

Turistični vodniki v Zagrebu k praznovanju mestnega praznika že več let prispevamo tako, da meščane brezplačno popelje-mo po mestu in jim predstavimo manj znane zanimivosti. Letošnji praznik sem izkoristila za premiero mojega avtorskega sprehoda, ki je bil pravzaprav zaključna naloga za pridobitev evropskega certifikata za vodnika interpretatorja dediščine, ki sem ga pridobila v začetku letošnjega leta in sem nanj posebno ponosna.

V interpretacijski sprehod »Slovenci v Zagrebu - Zagreb v Slovencih« sem morala vložiti kar precej truda in časa. Pri raziskavi sem naletela na mnoge zanimivosti! Ugotovila sem, da so skozi zgodovino tudi Slovenci na različne načine oblikovali Zagreb, na kar sem kot Slovenka zelo ponosna!

Od Zrinjevca do Masarykove

Na izhodiščni točki pred Turistično informativnim centrom na Trgu bana Jelačića se je na žalost zbralo le sedem radovednih, vendar zvestih »sprehajalcev«. Sprehod bi morali začeti v Zvonimirovi ulici, pred glavnim vhodom v svetišče Matere Božje Lurške, z ogledom Plečnikove kripte; ker ogled ta dan ni bil mogoč, smo se najprej odpravili v park Zrinjevac. Tukaj so moji radovedni »sprehajalci« zvedeli, kaj vse povezuje park Zrinjevac, palačo HAZU in Moderno galerijo s Slovenci. Z vzpenjačo smo se povzpeli na Gradec in tudi tam poiskali stične točke med Zagrebom in Slovenci. Pot nas je vodila ponovno v Spodnje mesto, do Hrvaškega

Ana, Cvijeta, Nada, Marjeta, Marinka, Miroslava-Maria, Tatjana in Miljenka v parku Zrinjevac. Foto: nn

narodnega gledališča, kjer so se dokazovali in potrjevali številni slovenski igralci, operni pevci, koreografi in baletniki, eno od sedmih svečanih odrskih zaves z naslovom *Harmica* pa je naslikal nedavno umrl akademski slikar Vasilij Jordan, Slovenec iz Zagreba. Naš sprehod smo zaključili v Slovenskem domu, ki je nam Slovenecem v Zagrebu res drugi dom, kjer se že 90 let ohranja naše korenine in identiteto, kjer se učimo in negujemo slovenski jezik, kjer se srečujemo s slovenskimi običaji in slovensko kulturno dediščino. Tukaj na mnoge načine čutimo dotik z matično domovino.

Ob prijetnem druženju in kavici, ki jo je skuhal **Cvijeta**, smo si zaupali, kako je vsakdo od nas postal zagrebški Slovenec. Za konec pa je **Marinka** recitirala pesem *Zasavska balada*, objavljeno v zadnji številki našega glasila *Novi odmev*. S tem smo predstavili tudi založništvo, ki je ena od številnih dejavnosti, ki delujejo znotraj Slovenskega doma v Zagrebu.

Bogatejši za novoodkrita zanimivosti o Slovencih v Zagrebu smo se zadovoljni razšli z obljubo, da se zagotovo še kdaj zberemo in ponovimo »sprehod«.

Marjeta Trkman Kravar 🇺🇸

Družabno

Vražje Slovenke v Slovenskem domu

18. aprila so se v Slovenskem domu družile Vražje Slovenke. Gre za skupino Slovenk, ki živijo ali delujejo v Zagrebu, oziroma so s Hrvaško poslovno ali družinsko povezane.

Zamisel o skupini, ki bi povezovala Slovenke v Zagrebu, se je zrodila leta 2016. Veleposlanica **Smiljana Knez** je na podlagi izkušenj iz Prage, kjer se tamkajšnje Slovenke redno srečujejo, razmišljala o podobni pobudi v Zagrebu. Takratna svetovalka na slovenskem veleposlaništvu **Kristina Kliner** in podjetnica **Linda Lokar** sta prešli od besed k dejanju in začeli uresničevati zamisel. „Za ime Vražje Slovenke sva se odločili, ker nas tako na Hrvaškem poimenuje večina moških. Nisva bili ravno prepričani o primernosti imena, a so bili odzivi dobri, zato sva ga obdržali,“ pojasnjuje Linda Lokar, ki v Zagrebu živi devet let. Vsaka od njih je poznala le nekaj Slovenk, a so imele tudi te vsaka svoje znanke, zato je seznam Vražjih Slovenk kmalu narasel na nekaj več kot 50. Gre za ženske, ki jih je na Hrvaško pripeljal posel ali pa so si tukaj našle življenjske sopotnike in ustvarile družine. Nekatere v Zagrebu živijo že več kot 30 let, druge so prišle šele nedavno. Prvo srečanje Vražjih Slovenk je bilo 25. januarja 2017, in od

Vražje Slovenke v klubu Moja dežela. Foto: akm

takrat se srečujejo nekajkrat na leto. Srečanja so neformalna. Namenjena so izmenjavi informacij in izkušenj o življenju v Zagrebu ter sproščenemu druženju.

Aprilska so se srečale v Slovenskem domu, kjer sta jim gostiteljici **Agata Kliner Medaković** in **Tanja Borčić Bernard** razkazali prostore ter jih seznanili z zgodovino in delovanjem društva. Druženje je bilo zaradi intimnega vzdušja, ki ga ponuja Slovenski dom, zelo prijetno. Vražje Slovenke pa so izrazile željo, da se na Masarykovi 13 spet snidejo.

Zadnje srečanje Vražjih Slovenk pred poletnimi počitnicami je bilo 29. maja v rezidenci slovenske veleposlanice Smiljane Knez, ki končuje svoj mandat na Hrvaškem. (tbb) 🇺🇸

Smiljana Knez: »Slovenska manjšina na Hrvaškem je v nezavidljivem položaju«

■ Po štirih letih Zagreb zapušča veleposlanica Smiljana Knez. Pred slovesom smo ji zastavili nekaj vprašanj za Novi odmev. Za začetek nas je zanimalo, ali je pričakovala, da bo arbitražni sporazum obtičal na mrtvi točki, glede na to, da je Hrvaška od njega odstopila.

Vaše vprašanje zasluži popravek – pravnoformalno Hrvaška ni nikoli odstopila od arbitražnega sporazuma. Za odstop od mednarodnega sporazuma so predpisani določeni postopki, ki niso bili izpeljani in arbitražni sporazum velja.

Slovenija je svoje obveznosti iz njega s podporo Hrvaški za vstop v EU izpolnila in pričakuje od Hrvaške, da izpolni svoje obveznosti. Razsodba arbitražnega sodišča iz junija 2017 je zato pravno obvezujoča za obe državi. Implementacija razsodbe pa je stvar dogovora. Hrvaški smo zato že dvakrat poslali noto s predlogom za oblikovanje komisije o demarkaciji, s katero bi začrtali kopensko mejo na način, ki bi lokalnim prebivalcem olajšal življenje. Slovenija sicer izvaja razsodbo, a zgolj do mere, kot to lahko počne enostransko. Ključno bi se bilo dogovoriti o natančnem poteku razmejitve na določenih območjih, saj veste, da meja sedaj teče preko dvorišča ali celo skozi hiše. Na morju je situacija drugačna, saj je meja med državama z razsodbo arbitražnega sodišča določena sploh prvič in tu demarkacija ni potrebna. Ponovno velja poudariti, da je razsodba arbitražnega sodišča kompromis, s katerim tudi mnogi v Sloveniji niso zadovoljni. Zago-varjamo ga zato, ker je treba spoštovati odločitve sodišč in ker je v dobrobit odnosov med državama nujno potrebno probleme reševati in ne odlagati v prihodnost in se pretvarjati, da je vse v redu.

■ V predstavitvenem pogovoru za Novi odmev spomladi 2016 ste menili, da so odnosi med državama dobri in da jih je treba gledati širše, in ne zgolj s političnega vidika. Na katerem področju je najvidnejši napredek, kje pa je največji zastoj? Vprašano drugače: v kakšni kondiciji so slovensko-hrvaški odnosi, s katerimi se bo ukvarjal vaš naslednik?

Odnosi med državama so pisani. Zelo dobri na področju gospodarstva. Ravno na tem področju je zaznan največji napredek, saj se je blagovna menjava v treh letih povečala za več kot 20 odstotkov. Veleposlaništvo aktivno spodbuja gospodarsko sodelovanje, pomembno vlogo igra tudi SLO-CRO Poslovni klub. Slovenski turisti še naprej radi prihajajo na hrvaško obalo in čedalje bolj tudi v kontinentalne predele Hrvaške, medtem ko so hrvaški državljani čedalje pogostejši gostje slovenskih krajev. Veliko je neposrednega sodelovanja med kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami obeh držav, kar vsekakor pozdravljam. Pogosto dobim informacije o prenosu izkušenj in znanj iz Slovenije na področjih kot so denimo ločevanje in predelava odpadkov.

»Moje delo je bilo usmerjeno v to, da smo krepili odnose tam, kjer se je to dalo in obenem spodbujali hrvaške oblasti k spoštovanju dogovorov in razsodb.«

»Arbitražni sporazum zagovarjamo, ker je treba spoštovati odločitve sodišč in ker je v dobrobit odnosov med državama nujno potrebno probleme reševati in ne odlagati v prihodnost in se pretvarjati, da je vse v redu.«

Veleposlanica Smiljana Knez na razstavi Aljažev stolp – Ta pleh ima dušo!, 15. maja 2016, v Slovenskem domu (tretja z leve v prvi vrsti). Foto: Toni Hnojčik

Nekoliko nižjo oceno bi dala političnim odnosom. Obžalujem seveda, da se prepogosto srečujemo z nespoštovanjem vladavine prava in sprejetih obveznosti s hrvaške strani. Poleg meje, o kateri sem odgovorila v prvem vprašanju, je tu še problematika Ljubljanske banke, ki je v skladu s sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice izplačala devizne varčevalce, ne dobi pa vrnjenih posojil, ki jih je dala raznim hrvaškim podjetjem. Želja vsakega veleposlanika je v čim večji meri izboljšati odnose med našima državama in moje delo je bilo usmerjeno v to, da smo krepili odnose

tam, kjer se je to dalo in obenem spodbujali hrvaške oblasti k spoštovanju dogovorov in razsodb.

■ S slovensko skupnostjo ste bili ves čas v pristnem stiku. Kaj so največji aduti manjšine in kje so po vašem mnenju še neizkoriščene priložnosti?

Slovenska manjšina na Hrvaškem je v nezavidljivem položaju. Število njenih pripadnikov se najhitreje zmanjšuje, poleg tega ima manj možnosti uveljavljati vse pravice, ki izhajajo iz hrvaškega ustavnega zakona o manjšinah. Naj navedem le dve področji; zgolj štiri osnovne šole na Hrvaškem nudijo možnost učenja slovenskega jezika po modelu C, torej obvezni izbirni predmet, nobena ne nudi modela A ali B, torej dvojezičnega pouka ali pouka v slovenščini, kar je omogočeno nekaterim drugim, številčno podobnim manjšinam. Povsem nesprejemljivo je, da v osrednjem delu Hrvaške ni osnovne šole, ki bi nudila pouk slovenskega jezika. Slovenci so manj kot druge (spet številčno primerljive manjšine) vpeti v politično življenje Hrvaške. Ustavni zakon ni ustrezen z vidika

zagotavljanja možnosti, da bi slovenska manjšina imela predstavnika v Saboru. Pomanjkljivost ustavnega zakona je tudi, da na županijski in občinski ravni ni zagotovljena politična participacija. Manjšinski sveti imajo zgolj posvetovalno funkcijo, predstavniki manjšin bi po mojem mnenju morali imeti mesto v županijskih in občinskih skupščinah.

Slovenska manjšina je skozi celotno zgodovino pustila izjemno močne sledi v hrvaškem kulturnem, športnem in znanstvenem življenju. To so njeni največji aduti. Sedanja generacija lepo skr-

bi za ohranjanje spomina na vlogo Slovencev na Hrvaškem skozi zgodovino. Slovenskim društvom tudi iskreno čestitam za ohranjanje slovenske kulturne dediščine. Veseli me, da se večina društev lepo uveljavlja v lokalnem okolju. Nekaj več napora bi veljalo nameniti gospodarski moči manjšine, saj je trenutno le eno društvo (KIS Gorski Kotar), ki je aktivno na tem področju

■ **Pogosto ste nastopali v našem glasilu, saj smo se redno srečevali na dogodkih Slovenskega doma. Po čem si boste najbolj zapomnili naše društvo?**

Slovenski dom ima častivredno tradicijo. Letošnjih 90 let kaže, da gre kljub relativno hitri asimilaciji Slovencev za živahno in trpežno društvo.

V Slovenski dom sem res rada prihajala. Organizirate veliko zanimivih dogodkov, ki sem jih z veseljem obiskovala. Z enakim veseljem sem vsakokrat poklepetala s članicami in člani Slovenskega doma. In vsakega posebej ter vse skupaj po tej poti prav lepo pozdravljam.

»Slovenska manjšina na Hrvaškem ima manj možnosti uveljavljati vse pravice, ki izhajajo iz hrvaškega ustavnega zakona o manjšinah. Nesprejemljivo je, da v osrednjem delu Hrvaške ni osnovne šole, ki bi nudila pouk slovenskega jezika.«

■ **V zapuščino vašega obdobja sodi tudi nastanek neformalne skupine Vražjih Slovenk v Zagrebu. Kakšen je pomen tovrstnih neformalnih povezovanj rojakov?**

Gre za simpatično obliko druženja, ki je, kot sami ugotavljate, povsem neformalna in mislim, da koristna za njene članice, saj se srečanj rade udeležujejo. Poleg tega sem v rezidenci gostila božično novoletna druženja za zagrebške Slovence. Kdo ve, morda se bo sčasoma tudi s pomočjo teh neformalnih druženj okrepila vidnost slovenske skupnosti v Zagrebu.

■ **Veljate za iskreno zagovornico enakih možnosti za ženske in moške. V slovenski diplomaciji ste orali ledino**

še v času, ko je bilo veleposlanec le za vzorec, medtem ko jih je danes skoraj tretjina. Ste morda opazili, da so društva Slovencev na Hrvaškem skoraj brez izjeme v ženskih rokah, kar velja tudi za Zvezo, ki jo od lani vodi predsednica?

Zelo lepo ste oblikovali vprašanje. Načelo enakih možnosti je res ključnega pomena. Sicer pa so moje izkušnje take, da so najboljši mešani timi sodelavcev in sodelavk. Res nisem opazila, da bi bila slovenska društva pretežno v ženskih rokah, saj tega nikoli nisem posebej ugotavljala.

»Slovenski dom ima častivredno tradicijo. Letošnjih 90 let kaže, da gre kljub relativno hitri asimilaciji Slovencev za živahno in trpežno društvo.«

■ **Že veste, kje boste nadaljevali diplomatsko pot?**

Vem, da se vračam domov. Konkretni pogovori o mojem prihodnjem delu pa še potekajo.

(akm, jpt)

Kronika slovensko-hrvaških odnosov

Po 28 letih še kar na točki ohladitve

V dneh, ko sta se Slovenija in Hrvaška spominjali osamosvojitvenih dni, saj sta 25. junija 1991 hkrati razglasili neodvisnost, je bila zopet očitna klavrnost političnih odnosov, ki so po 28 letih še kar obremenjeni s kopico sporov. Kaj bo po 8. juliju?

Mejni spor: Sodišče Evropske unije v Luxembourgju bo 8. julija obravnavalo tožbo Slovenije proti Hrvaški zaradi nespoštovanja arbitražne rzsodbe. Slovenski zunanji minister **Miro Cerar** poudarja, da je arbitražna rzsodba mednarodnopravno veljavna in zavezujoča. »To je dejstvo. Če pa bo sodišče EU pritrnilo slovenski strani in ugotovilo kršitve prava EU, je to še dodaten argument, da mora Zagreb iz-

vršiti odločbo mednarodnega sodišča glede meje.« Hrvaški premier **Andrej Plenković** ponavlja, da je arbitražna ne obvezuje in da sodišče EU v zadevi ni pristojno.

Prisluškovalna afeta II: Hrvaška je od arbitražne odstopila potem, ko so bili 22. julija 2015 objavljeni prisluhi telefonskih pogovorov med slovenskim članom arbitražnega sodišča **Jernejem Sekolcem** in slovensko agentko **Simono Drenik**. Letos spomladi (3. aprila) pa je spletni portal 24ur.com objavil, da jima je prisluškovala hrvaška obveščevalna služba (SOA) oziroma obveščevallec **Davor Franić**. Preden je POP TV objavil to razkritje, je skušala hrvaška vlada preko posrednika - predstavnika avstrijske Styrije na Hrvaškem **Ivana Tolja** - preprečiti objavo. V Sloveniji je ob teh razkritjih zavladalo ogorčenje. Premier **Marjan Šarec** je sklical tudi sejo Sveta za nacionalno varnost.

Schengen: Slovenija od 29. junija 2017, ko je bila razglašena arbitražna rzsodba o meji, skuša to rzsodbo tudi implementirati. Medtem pa šteje hrvaške ozemelj-

ske kršitve na morju. Zunanji minister **Miro Cerar** je marca in aprila opozoril na »intenzivne provokacije«, nepotrebno zaostrovanje in kršitev dobrososedskih odnosov med državama, nespoštovanje mednarodnega prava in prava EU ter za kršitev schengenske meje, in to s strani države, ki bi rada postala članica schengenskega območja, a za to še ni pripravljena.

Tožba v zadevi LB: Pred velikim senatom Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) je 12. junija potekala ustna obravnava glede vprašanja, ali je sodišče pristojno za presojanje v tožbi Slovenije proti Hrvaški zaradi terjatev nekdanje Ljubljanske banke (LB) do hrvaških podjetij. Slovenija je tožbo vložila septembra 2016, z njo pa terjaja 429,5 milijona evrov odškodnine, ker ji hrvaška podjetja (Ina, IPK Osijek, Belje...) niso odplačala posojil. Spomnimo: na podlagi sodbe ESČP iz julija 2014 je Slovenija poplačala terjatve varčevalcev LB na Hrvaškem in v BiH v višini 289,7 milijona evrov. (sta/jpt)

Novi poslanci evropskega parlamenta: 12 hrvaških in 8 slovenskih

Ob razmeroma nizki volilni udeležbi smo 25. maja tudi slovenski in hrvaški državljani volili svoje predstavnike v evropski parlament. Na slovenska volišča in hrvaška volišča je prišlo le okoli 29 odstotkov upravičencev.

Interese hrvaških državljanov v 751-članskem parlamentu bodo zastopali naslednji poslanci: **Biljana Borzan, Romana Jerković, Tonino Picula, Predrag Fred Matić** (SDP), **Karlo Ressler, Dubravka Šuica, Željana Zovko, To-**

Slovenski volivci pa so izbrali: **Milana Zvera** (SDS), **Ljudmila Novak** (NSI), **Milana Brgleza** in **Tanjo Fajon** (SD), **Klemna Grošlja** in **Ireno Jovevo** (Lista **Marjana Šarca**), **Franca Bogoviča** (SLS) in **Romano Tomc** (SDS). Foto: RTV Slovenija

mislav Sokol (HDZ), **Ruža Tomašić** (Hrast, Hks, Hsp As, Uhd), **Mislav Kolakušić** (kandidat skupine volivcev), **Ivan Vilibor Sinčić** (Živi zid) in **Valter Flego** (Hss, Glas, Ids, Hsu, Pgs, Demokrati, Laburisti). Seznam slovenskih poslancev je pod fotografijo.

Največji izzivi Evropske unije v naslednjem obdobju bodo varnost, migracije, digitalizacija, podnebne spremembe in krepitev vloge unije na svetovnem odru. Ob tem pa seveda tudi Brexit – izstop Velike Britanije iz EU. Evropski parlament bo brez britanskih predstavnikov štel 705 poslancev. Čeprav so tradicionalne politične skupine na volitvah precej izgubile, se razmerje sil ne bo bistveno spremenilo. Pridobili so predvsem Zeleni, izgubila pa Evropska levica. Razdelitev je razvidna iz grafa.

Povprečna volilna udeležba na evropski ravni je bila slabih 51-odstotna. Najvišja tam, kjer je udeležba obvezna (Belgija, Luksemburg, Bolgarija, Ciper, Grčija). (jpt) 🇺🇪

Največjo moč bodo imeli Evropska ljudska stranka (ELS, 180 poslancev), Zaveznštvo socialistov in demokratov (S & D, 146), Liberalci (Alde & R) in Zeleni (Zeleni/ESZ, 69). Sledijo evroskeptične skupine Evropa svobode in neposredne demokracije (EFDD, 54), Evropa narodov in svobode (ENS, 58), Evropski konservativci in reformisti (ECR, 59). Najmanjša bo Evropska levica (GUE/NGL, 39). Graf: RTV Slovenija

RAZSTAVA
Razstavna dvorana NUK
4. 7. - 5. 10. 2019
Turjaška 1
Ljubljana

Ne prezrite!

Razstava Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem

Narodna in univerzitetna knjižnica je knjižnica vseh Slovencev. Med svoje poslanstvo s ponosom uvršča tudi zbiranje in hrambo bogate slovenske ustvarjalnosti, ki v zapisani obliki nastane izven meja matične domovine. To nalogo ima Zbirka tiskov Slovencev zunaj Republike Slovenije, ki vsako leto postavi na ogled del tega nacionalnega bogastva. Letošnjo razstavo posvečamo Slovincem na Hrvaškem.

Razstavo pripravljamo v soavtorstvu z Inštitutom za narodnostna vprašanja oziroma njegovo sodelavko

dr. **Barbaro Riman**. Povod za razstavo je 90-letnica Kulturno prosvetnega društva Slovenski dom v Zagrebu, ki je najstarejše slovensko društvo v Evropi, saj neprekinjeno deluje že vse od leta 1929. S predstavitvijo društvenega življenja, bogate kulturne ustvarjalnosti in vsestranskega delovanja Slovencev na Hrvaškem želimo nagovoriti predvsem v Sloveniji živeče Slovence. Več kot 10.000 rojakov živi v naši južni sosedbi, kamor nas večina Slovencev hodi

»na morje«, številnih tamkaj živčih sonarodnjakov pa se sploh ne zavedamo. Danes se srečujejo in povezujejo v petnajstih društvih, ki predstavljajo temelj za ohranjanje in varovanje slovenske nacionalne identitete, kulture in jezika. Delujejo v različnih sekcijah (pevski zbori, folklorne, planinske, fotografske, likovne, literarne, dramske, glasbene, plesne, mladinske skupine), ponekod se tako otroci kot odrasli organizirano učijo slovenščine, nekatera društva izdajajo svoja glasila. Na Hrvaškem delujejo kar trije lektorati za slovenski (Zagreb, Zadar, Reka), od leta 2017 ima na Reki svojo enoto tudi Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane.

Z razstavo *Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem* želimo skozi zgodovinski pregled in današnjo situacijo opozoriti na bogastvo, ki ga slovenskemu narodu stoletja in še vedno prinašajo rojaki izven matične domovine.

Helena Janežič,

Zbirka tiskov Slovencev zunaj RS, NUK

Sosedje Slovenci – Slovenci na Hrvaškem
NUK v Ljubljani
4. julij – 5. oktober 2019

Pouk slovenščine

Poročilo z izleta v Bohinj

Po letu in pol smo učenci slovenščine dočakali izlet v Bohinj. Ne glede na slabo vremensko napoved smo se 25. maja veselo odpravili na slap Savico, ki je na nadmorski višini 894 m.

Slap je bil čudovit in mogočen. Njegov hrup se je slišal daleč. Slap Savica leži v osrčju Triglavskega narodnega parka, kjer velja najvišja oblika varovanja narave. Vzpon ni bil naporen. Na razgledni točki smo se slikali za spomin. Po sestopu smo nadaljevali do Ribčevega laza. Obiskali smo znan most in cerkev sv. Janeza, ki sta znana simbola Bohinja.

Potem smo šli v Srednjo vas na kosilo v gostilno pri Hrvatcu. Po dobrem kosilu smo se ustavili na Bledu. Končno nas je dočakalo sonce in smo se sprehajali s številnimi turisti iz vseh koncev sveta.

Komaj čakamo, da gremo naslednje leto na izlet, in da se bomo ponovno ves dan pogovarjali v slovenščini.

Učenci slovenščine, nadaljevalna skupina 🗣️

Učenci slovenščine pred mogočnim slapom Savica. Foto: Mario Pehnc

Materinščina

Mobilni Fran za odrasle in Franček za otroke

Jezikovni spletni portal Fran, nepogrešljiv pripomoček za uporabo slovenščine, je zdaj dostopen še kot aplikacija, ki si jo lahko naložijo uporabniki mobilnih telefonov in tablic. Za najmlajše se medtem razvija otroški spletni portal Franček.

Spletni naslov Fran (www.fran.si) povezuje vse jezikovne slovarje in priročnike, ki jih potrebuje vsak, ki govori in piše v slovenščini ter ima nasploh rad slovenski jezik. Uporabnikom je zdaj na

voljo kot brezplačna aplikacija; deluje na operacijskih sistemih ios in android. »Kdor je navajen brskati po spletu, razlike skoraj ne bo opazil, je

prepričan **Kozma Ahačič**, predstojnik Inštituta za slovenski jezik Frana Ramoša ZRC SAZU, pod okriljem katerega spada Fran.

Medtem strokovnjaki inštituta ob podpori ljubljanske in mariborske univerze ter pomoči učiteljev in učencev 21 šol v Sloveniji razvijajo otroški portal Franček. Ko bo leta 2021 popolnoma javno dostopen, bo deloval kot jezikovna svetovalnica za učitelje slovenščine in šolski slovar slovenskega jezika. Projekt sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada. (jpt/sta)

Za naše knjižne molje

Za otroke ilustracije, za odrasle zgodovina

Za poletno branje otrokom, staršem ter babicam in dedkom svetujemo slikanice in knjige, ki jih je ilustrirala legendarna Jelka Reichman. V zahtevnejše branje pa priporočamo delo Jerneja Kosija *Kako je nastal slovenski narod*.

Njeni medvedi, mačke, lisičke, ptičke, vervece, deklice in fantki pa celo zmajčki razveseljujejo že generacije otrok in staršev. Ilustracije slovite slovenske ilustratorke **Jelke Reichman**, njenega Mačka Murija, Piki Jakoba in Zmaja Direndaja, Miškolina, Šivilje in škarjice ter mnogih drugih izzivajo nostalgijo za časom, ko smo poslušali ali brali pravljice sami. Letos Jelka Reichman praznuje 80. rojstni dan. Odlična priložnost, da se je spomnimo, zato ponovno pokukajte v čudovite zgodbe z njenimi ilustracijami.

Nova knjiga na naših policah, ki bi je bilo zanimivo prebrati, pa je delo **Jerneja Kosija** *Kako je nastal slovenski narod*. Knjiga je izšla leta 2013 pri založbi Sofija in je bila tri leti pozneje

Tako je Jelka Reichman ilustrirala pesem Srečka Kosovela.

ponatisnjena. Letos je izšla v hrvaškem prevodu **Anite Peti-Stantić**, in sicer pri založbi Nova Europa. Predstavitve je bila 15. maja v zagrebškem NSK-ju, v okviru Festivala zgodovine Kliofest. Poleg avtorja in prevajalke sta sodelovala tudi **Rok Stergar** in **Nikola Tomašegović**.

Avtor je kot doktorand Filozofske fakultete v Ljubljani obravnaval razvoj slovenskega nacionalnega gibanja med drugo polovico 18. stoletja in sredino 19. stoletja. V knjigi skuša dokazati, da sta slovensko nacionalno gibanje in koncept modernega slovenskega naroda nastala v 19. stoletju, ne le s prizadevanjem intelektualcev in nacionalnih aktivistov, ampak tudi po zaslugi Habsburške monarhije. Ta je uvedla državne šole in v njih uzakonila slovenski jezik, ki je tudi opredelil pripadnost narodu. Zanimivo in poučno.

Darija Stantić 🗣️

Knjiga Jerneja Kosija tudi v prevodu za hrvaške bralce.

Predstave, ki so polnile dvorane in pobirale nagrade

Odrske uprizoritve, glasbeni dogodki, literarna dela in pogovori, filmska umetnost, razstave. Kronika dogajanj med marcem in junijem se šibi od podatkov o kulturni izmenjavi.

Orto fest v Ljubljani - 28. marca se je s koncertom Gorana Bareta in skupine Majke začel jubilejni mednarodni klubski festival 20. Orto fest. Postregel je s 23 domačimi in 12 tujimi glasbenimi skupinami in izvajalci.

Okupacijske meje - V Belokranjskem muzeju v Metliki je zgodovina **Božo Repe** 4. aprila odprl razstavo Vincere-mo - okupacijske meje v Beli krajini 1941-1945. Okupacijska meja med fašistično Italijo in ustaško NDH je potekala po meji okraja Črnomelj, od Trdinovega vrha po grebenu Gorjancev do Kolpe pri Božakovem, nato pa po tej reki navzgor do Predgrada.

Zoran Predin na Bookvici - 11. aprila se je slovenski glasbenik Splitčanom predstavil kot literat. S svojo drugo zbirko zgodb Glavom kroz zid jih je navdušil. „Trubadur svobode“ je poudaril, da skozi življenje ohranja vrednote, spremenil pa se je njegov pogled na svet.

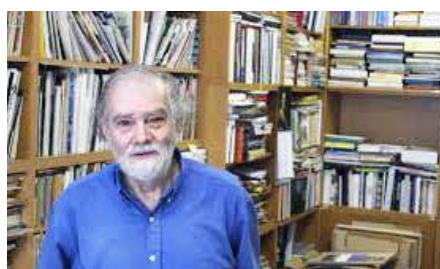
Srečanje z Vinkom Globokarjem - Glasbeni bienale Zagreb je za Slovenijo iz več razlogov eden najpomembnejših glasbenih festivalov v regiji. 13. aprila sta zbor in orkester Slovenske filharmonije izvedla delo **Vinka Globokarja** Exile 3 (Življenje imigranta Edvarda), ki ga je Globokar skladal za orkester, zbor, sopran, pripovedovalca, basovski klarinet in improvizatorja.

Festival tolerance v Zagrebu - 13. aprila je bil v okviru festivala predvajan film Izbrisana scenarista in režiserja **Mihe Mazzinija**. Na predstavitvi sta med drugimi sodelovali glavna igralka **Judita Franković Brdar** in producentka **Ira Cević**. Film je na festivalu slovenskega filma prejel vesno za

glavno žensko vlogo ter vesne za izvirno glasbo, scenografijo in kostumografijo.

Maroevič na pisateljskem srečanju - Na Bledu je aprila potekalo 51. mednarodno srečanje pisateljev v organizaciji Slovenskega centra Pen. Na najstarejše tovrstno srečanje z največjo zasedbo je prišlo 50 tujih gostov iz 35 držav. Gostoval je tudi **Tonko Maroevič**, ki je predstavil pesniško zbirko Štiriročno. Prevedel jo je slovenski pesnik **Boris A. Novak**.

Ani Schnabl nagrada Eda Budiše - 18. maja so v Mestni knjižnici Pazin podelili literarno nagrado slovenski pisateljici, in sicer za zbirko kratkih zgodb Razvezani. To delo Ane Schnabl je z naslovom Odvezani v hrvaščini izšlo pri založbi Partizanska knjiga v prevodu **Jelene Dedečić**.

Deklica s strunami - Opera s tem naslovom je nastala v koprodukciji SNG Drama Ljubljana in Moving Music Theatre iz Bitole ter v režiji **Marjana Nečaka**. 3. maja je prejela nagrado marul za umetniško stvaritev na splitskem festivalu Maruličevi dnevi. Nagrado za najboljšo predstavo v celoti in režijo je dobila uprizoritev Emet **Ivane Šojat** v produkciji osiješkega HNK in režiji **Sama M. Strelca**.

Žižek v filozofskem te-

atru - Dvorano zagrebskega HNK je 5. maja napolnil slovenski filozof **Slavoj Žižek**. Vstopnice za predavanje z naslovom Pod nebesi je velik nered so pošle v hipu, zato so dodatne sedeže postavili tudi na oder. Nekaj dni pozneje so v HNK Zagreb sporočili, da bodo sezono 2019/2020 odprli s premiero politične drame Antigonja, ki jo je Žižek napisal na podlagi klasične grške tragedije po naročilu HNK. Predstava bo nastala v koprodukciji z gledališčema iz Bologne in Liega. Režirala bo **Angela Richter**.

Laibach na hrvaških odrih - Nedosegljiva art rock skupina regije vseh časov se je v okviru velike evropske turneje 10. maja ustavila v Zadru (Arsenal), naslednji dan na Reki (Pogon kulture), 15. junija pa v Zagrebu (MSU). Spektakularni koncertni program The Sound of Music sta spremljala razstava fotografij iz Severne Koreje in film o Laibacha režiserja **Igorja Zupeta**.

V imenu matere - Predstava Drame SNG iz Ljubljane s tem naslovom je v zagrebskem HNK gostovala 15. maja. Besedilo je napisal **Ivo Svetina**, režiral je **Ivica Buljan**. Predstava je vzbudila veliko zanimanje kritikov in publike, saj o pol-

pretekli slovenski zgodovini spregovori brez patetike in evforije, osredotočena predvsem na usodo posameznika.

Bratje v orožju – elite železne dobe – Razstavo predmetov, ki so jih našli v grobovih iz 8. stoletja pred našim štetjem na Dolenjskem, so odprli 16. maja v Arheološkem muzeju Zagreb. Nastala je v sodelovanju zagrebške Filozofske fakultete in Dolenjskega muzeja iz Norvega mesta. Otvoritve sta se v imenu Dolenjskega muzeja udeležila avtor **Borut Križ** in direktorica avtor **Jasna Dokl Osolnik**.

Niko Kralj in Bernardo Bernardi – Stvaritve oblikovalskih velikanov iz Slovenije in Hrvaške so 22. maja predstavila v Hrvaškem muzeju arhitekture HAZU. Predstavitve so omogočili Hrvaški muzej arhitekture HAZU, Mestni muzej Virovitica in Muzej za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani.

Kekec pleše solo – Na Filozofski fakulteti v Zagrebu je 22. maja potekal forum Društva bibliotekarjev Ljubljana in Zagrebškega knjižničarskega društva. Slišali smo, da bibliotekar že dolgo ni več samo oseba, ki skrbi le za izposojajo knjig, ampak tudi animator, povezovalc, medijski

svetovalec in..., na žalost vse pogosteje tudi solo delavec knjižnice.

Snemanje celovečerca – Konec maja je na Hrvaškem padla prva klapa filma Jezdec mladega slovenskega režiserja **Dominika Menceja**, ki se z **Borisom Grgurovičem** podpisuje tudi pod scenarij. Film nastaja pod okriljem produkcijskih hiš Staragara iz Ljubljane, Antitalent iz Hrvaške, Novi film iz BiH in Sense Production iz Srbije.

Drama Festival v Ljubljani - Med 25. in 31. majem je v ljubljanski Drami potekal mednarodni festival, na katerem so hrvaško gledališko umetnost zastopale tri predstave: uprizoritev Michelangelo po Krleževi drami v režiji **Sebastijana Horvata** (koprodukcija Dubrovniških poltnih iger in HNK Ivana pl. Zajca Reka), uprizoritev Igralka v avtorstvu in režiji **Pascala Ramberta** (HNK Zagreb) in uprizoritev Šest oseb išče avtorja Luigija Pirandella v režiji **Oliverja Fljića** (Satirično gledališče Kerempuh Zagreb).

Slovenski vikend v galeriji Spot - Od 7. do 9. junija so se s fotografskimi stvaritvami predstavili **Peter Rauch** (Sledi rešničnosti) in skupina fotografov z razstavo Photobook and photozine kustosinj

Jasne Jernejšek. Zgodbe o opijskih vojnah je pripovedovala avtorica knjige Opium Clippers **Neja Tomšič**, v razpravah o založništvu in drugih DIY/DIT praksah na področju fotografije in umetnosti pa so sodelovali **Jaka Babnik**, **Bojan Radovič**, Peter Rauch.

Nagrajen novogoriški kabaret – Na junjskih dnevih satire Fadil Hadžić v satiričnem gledališču Kerempuh v Zagrebu je v konkurenci 13 predstav po izboru selektorice **Željke Turčinović** zmagal kabaret Realisti. Predstava po besedilu **Jureta Karasa** je nastala v produkciji SNG Nova Gorica in v režiji **Tijane Zinajić**. Predstava s podnaslovom Kabaret za pet igralcev, pijanca in občinstvo je navdušila tudi publiko.

Stanka Herak, jpt/sta 🍷

Slovensko-hrvaška donatorica

Dunja Bezjak se je oddolžila svojemu rojstnemu Varaždinu

Velika humanitarka in dobrotnica, Varaždinka Dunja Bezjak iz Maribora, upokojena profesorica tujih jezikov in nekdanja učenka varaždinske Prve gimnazije se je odločila, da svoji nekdanji šoli in še dvema varaždinskim ustanovama podati po 75 tisoč kun.

Proesorico Dunjo Bezjak je vse življenje zanimala kultura. Številnim varaždinskim slikarjem je odprla vrata v Mariboru, Ljubljani in Gradcu. Pred desetimi leti je prejela nagrado mesta Varaždina, nekdanji hrvaški predsednik **Stipe Mesić** pa jo je odlikoval z redom hrvaškega pleterja za spodbujanje hrvaške kulture v Sloveniji in Avstriji. Svojemu rojstnemu Varaždinu se je oddolžila s tremi donacijami: za obnovo velike koncertne dvorane, obogatitev Galerije starih in novih mojstrov ter štipendiranje gimnazijcev. Štipendije so namenjene predvsem otrokom slovenskih korenin. Tako se bodo 14 dni v tujini učili jezik, kulturo in način življenja te države,« je pojasnila. Štipendije v višini 15 ti-

soč kun bo prejelo pet dijakov, in sicer dva za slovenščino, dva za angleščino in en za nemški jezik. Varaždinski galeriji je podarila šest slik slovenskih akademskih slikarjev s hrvaškimi motivi in z motivom Viške bitke. Tudi otok Vis se ji je za njeno delovanje nedavno oddolžil s priznanjem mestne občine Vis, saj je že vrsto let aktivno vključena v promocijo Visa in znamenite Viške bitke. Upokojenske dneve preživlja med Mariborom in Visom, še vedno pa je dejavna tudi v kulturnem življenju v Zagrebu, Ljubljani, Mariboru in Varaždinu.

Delovanje Dunje Bezjak smo v Novem odmevu redno spremljali. Daljši pogovor lahko preberete v št. 45 iz leta 2011. (- poj -) 🍷

Podelitev štipendij v Prvi varaždinski gimnaziji. Donatorica Dunja Bezjak in ravnateljica Janja Banić (z desne). Foto: Osebni arhiv

Zahvala donatorju

Nikolaju Levičniku častno Valvasorjevo priznanje

Slovensko muzejsko društvo je 20. maja podelilo nagrade za posebne dosežke v minulem letu. Na predlog Dolenjskega muzeja je častno Valvasorjevo priznanje prejel Nikolaj Levičnik iz Zagreba, ki je naš član od leta 1993.

Nikolaj Toussaint Levičnik je potomec nekoč vplivne novomeške meščanske družine Jelovšek pl. Fichtenau. Rojen je bil v Sloveniji, po drugi svetovni vojni pa so se preselili na Hrvaško. Občini Novo mesto je kot prispevek k oživiljanju mestnega jedra leta 2016 podaril svojo nepremičnino na novomeškem Glavnem trgu 2, ocenjeno na 330 tisoč evrov. Dolenjskemu muzeju je Levičnik doniral 334 dragocenih predmetov. Kustodinja Dolenjskega muzeja **Majda**

Pungerčar je za slovenske medije izpostavila tri: edino ohranjeno originalno uniformo poštarja iz prve polovice 19. stoletja, veliko poštno tablo, ki je visela na njihovi hiši, in servis za bovlo generala Svetozarja Borojeviča, avstro-ogrskega poveljnika na soški fronti, ki je eden redkih generalovih ohranjenih predmetov v slovenskih muzejih. Ker je bil eden od sorodnikov družine Levičnik na soški fronti, je ta predmet ohranil, Nikolaj pa ga je podaril muzeju. (jpt) ♡

Nagrajenca Majda Pungerčar in Nikolaj Levičnik. Foto: www.mirnapec.si

Vrazova Ljubica

Trideset let festivala: tudi tokrat zven slovenske poezije

Jubilejni, 30. festival ljubezenske poezije Vrazova Ljubica v Samoborju je tudi letos povezal številne priznane pesnike in ljubitelje poezije. Na sklepnem večeru 8. junija je nastopila tudi pesnica iz Ljubljane **Nina Novak Oiseau**.

Ob prihodu v Samobor so se pesniki najprej zbrali v »Jožinoj sobi« v osnovni šoli, kjer so se imeli priložnost družiti z **Josipom Prudeusom**, idejnim začetnikom festivala. Zatem so se že po tradiciji sprehodili do cerkve sv. Anastazije in po pozdravnih govorih položili cvetje na grob Julijane Cantilly, velike Vrazove ljubezni in muze. V Prehodu pesnikov je od letos plošča z vklesanimi verzmi **Arsena Dedića**.

Člani Slovenskega doma in Sveta slovenske nacionalne manjšine Mesta Zagreb (SSN MZ) smo se ob spomeniku s cvetjem poklonili še Stanku Vrazu, slovensko-hrvaškemu pesniku, ki vse do današnjih dni močno povezuje sosednja naroda. O tem je v pozdravnem govoru spregovoril tudi **Darko Šonc**, predsednik SSN MZ. Podprl je pobudo, da bi obiskali Vrazov rojstni kraj Cerovec.

Večer se je nadaljeval v parku izza Samoborskega muzeja, s prepletom ljubezenske poezije in glasbe. Za presenečenje so poskrbeli mladi glasbeniki, ki so uglasbili nekaj besedil z lanskega festivala in jih prepričljivo izvedli. Vsak

nastopajoči pesnik je za spomin prejel pesniško zbirko z lansko festivalsko bero.

Navdihujoča ljubezen

Ljubezen med Stankom Vrazom in Julijano (Ljubico) Cantilly ne navdihuje samo hrvaških pesnikov; letos se jim je iz Slovenije pridružila **Nina Novak Oiseau**,

mlada, vendar močno ustvarjalna pesnica iz Ljubljane, ki je prav za ta večer napisala pesem *Brisanje časa*. Zanj je značilen preplet literature in glasbe in jo umešča med pesniške, prozne ter kantavtorske ustvarjalke, medtem ko jo profesija – univerzitetno diplomirana muzikologinja – vodi na področje (glasbene) publicistike. Je avtorica dveh pesniških zbirk (*Drevo življenja*, 2009, izšla tudi v hrvaškem jeziku, in *Balada za lastovke*, 2013), vizualne zbirke poetičnih utrinkov (*V šepetu trepet*, 2015), zbirke kratkih zgodb (*Skozi polje cvetočega maka smo odšli v iskanje ...*, 2012) in romana (*Kjer morje poljublja nebo*, 2017), medtem ko je bila zgodba *Ne-*

gotovi koraki izbrana na natečaju za Brezlistnice Založbe ENO in je izšla v obliki e-knjige (2012), tri leta kasneje tudi v angleškem prevodu. Kot pesnica se je predstavila na večini slovenskih festivalov, si delila oder s priznanimi pisci in nastopila na odmevnih kulturnih prireditvah. Uveljavlja se tudi v mednarodnih literarnih krogih (Hrvaška, Srbija, Bosna). Zagotovo bomo zanj še velikokrat slišali!

Dolgoletnemu organizatorju festivala, samoborski ljudski univerzi (Pučkom otvorenom učilištu) se je kot partner tudi letos pridružil SSN MZ.

Marjeta Trkman Kravar ♡

Nina Novak Oiseau: *Brisanje časa*

– Stanko Ljubici na njenem grobu –
Pod nogami škriplje sneg.

Ugrezam se v temo spomina,
grebem po podstrešju davnih sanj –
molče.

Spokoj iskaje med pustimi grobovi
predajam sunkom stare se ljubezni.
Davno že bi ugasnila, če v življenju
doživel vsaj kanec drugačne bi luči.
Tebe ... več ni.

Breznadno zato zaziram se v dni,
ko beseda vsaka
izžarevala je strast.
Nizam zdaj jih le še
v zaporedja prazna, brez pomena.
Z njimi brišem svoj v večno trpkost ujeti čas.

Nina Novak Oiseau recitira pesem *Brisanje časa*, ki jo je napisala za to priložnost. Foto: akm

20. Gostičevi dnevi

Spomin na opernega umetnika še živi

Slovesnosti v spomin na tenorista Josipa Gostiča so letos potekale 20-ič zapored. Glasbene prireditve so se odvijale od 2. do 15. marca v Zagrebu, Homcu, Domžalah in v Ljubljani.

V Zagrebu je bil 2. marca v operi HNK izveden Verdijev Trubadur. Uprizoritev je bila posvečena Gostičevemu spominu. Vloga Manrica iz te opere je bila njegova zadnja vloga pred odhodom v večnost 30. marca 1960.

3. marca se je v cerkvi Marijinega rojstva

na Homcu odvijalo mašno slavje, ki ga je vodil upokojeni koprski škof msgr. **Metod Pirih**. Mašo je prvič spremljal zbor Cantores sancti Marci iz Zagreba. Pela se je III. staroslovanska maša Alba Vidakoviča. Popoldne tega dne je bil v Kulturnem domu Franca Bernika v Domžalah svečani koncert, na katerem so solisti opere HNK Zagreb in SNG Opera in balet Ljubljana izvedli arije in duete iz opere Josipa Hatza Adel in Mara, Verdijevega Trubadurja, Smetanove Prodane neveste in Offenbachovih Hoffmanovih pripovedk.

V ljubljanski operi so v spomin na Josipa Gostiča 15. marca izvedli Hoffmanove pripovedke.

Glasbene prireditve so potekale pod pokroviteljstvom občine Domžale in Ministrstva za zunanje in evropske zadeve Republike Hrvaške. (- poj -) 📍

Maša v cerkvi Marijinega rojstva na Homcu. Foto: Toni Igljč

Športna zgodovina

Eduard Hemar: Izziv je zapisati življenjepise, ki so širši od športnih izidov

■ **Eduard Hemar se z raziskovanjem življenjepisov športnikov, trenerjev in funkcionarjev na Hrvaškem, v izseljenstvu in na območju nekdanje Jugoslavije poglobljeno ukvarja že dve desetletji. Prvo knjigo o Slovencih v hrvaškem športu je napisal leta 2014, spomladi pa je izšla druga (o tem poročamo v rubriki Slovenski dom – naš drugi dom). Uvodoma smo ga vprašali, od kod je črpal podatke in kaj je bilo najtežje.**

Ni bilo enostavno priti do podatkov. Zbiral sem jih iz knjig, osebnih pogovorov s športniki ter člani družin pokojnih športnikov, na pokopališčih, v mestnih in državnih arhivih, v stikih s kolegi športnimi zgodovinarji. Moja prednost je, ker sem se ukvarjal s hrvaškim izseljenstvom, kjer je pomembna tudi nacionalno plat. Poznal sem metodologijo dela. Posebej težko je ugotoviti, kdo je slovenskega porekla, zlasti v primerih, ko ni mogoče sklepati že iz imena in priimka, ko so Slovenci po materi. Včasih mi je pomagal instinkt. Pri tem sem prišel do neverjetnih zgodb.

■ **Od kod sploh zamisel o raziskovanju slovenskih športnikov na Hrvaškem?**

Leta 2010 sem postal član Slovenskega doma. Ko sem spoznal predsednika **Darka Šonca**, sem mu povedal, da se profesionalno ukvarjam z založništvom in avtorskim delom s področja zgodovine športa in izseljenstva. Slovenski dom je takrat že začel pripravljati knjige o pomembnih Slovencih, ki so s svojo ustvarjalnostjo pustili sledi v hrvaški kulturi (**Branko Hečimović, Marija Barbieri, Henrik Neubauer**: Slovenski umetniki na hrvaških odrih, 2011 in **Polona Jurinič**: Slovenske barve v hrvaški likovni umetnosti, 2012). Dogovorila sva se, da napišem knjigo o Slovencih v hrvaškem športu, oziroma športnikih, ki imajo slovenske korenine. Leta 2011 sem naredil prvi abecednik s 60-70 imen športnikov in nekaj mesev raziskoval. Že prva knjiga je preseгла vsa pričakovanja, saj se je končala s 140 imeni, med katerimi je recimo bilo sedem nosilcev olimpijskih medalj, pionirjev hrvaškega športa in tako naprej. Ko je že bila v grafični pripravi, sem prišel še do 10-20 novih imen, in sva se z Darkom Šoncem zmenila da bom naredil dodatek k prvi knjigi. Izkazalo se je, da je tudi ta presegel začetni seznam, saj sem na

Eduard Hemar na predstavitvi knjige Slovenci v hrvaškem športu – novi življenjepisi v Slovenskem domu. Foto: sš

koncu prišel do 90 imen. Lahko rečem, da je v obeh knjigah okrog 300 imen. Že prej sem za nekatere športnike vedel, da so slovenskega rodu, ali pa sem to slutil po priimku. Predlagal sem, da ne gremo dlje od prve generacije, da ne bi šteli za Slovence tistih, ki se počutijo kot Hrvati. V obe knjigi je vložen velik trud, ker skušam napisati življenjepis z zanimivimi podatki iz življenja športnika, ki niso objavljeni nikjer drugje. Pri vsakem sem poskušal zapisati življenjepis, ki presega športne izide, ampak opisuje njihove usode in usode njihovih družinskih članov. Bralec zve zanimive stvari zunaj športa, ki še nikjer niso bile objavljene, to je dodana vre-

Maša in križev pot spet povezala slovenske in hrvaške vernike

Na cvetno nedeljo 14. aprila smo obudili spomin na mučenca patra lazarista Janeza Straška. Letos je minilo 72 let od njegove tragične smrti na poti od Ozlja na Svetice na cvetno nedeljo 30. marca 1947.

Svečano mašo je vodil domači župni Supravitelj pater **Marko Glogovič**. Udeležili so se je domači verniki, člani družine Strašek iz Slovenije ter člani Slovenskega doma iz Zagreba. Po maši smo polni globokih čustev prisluhnili pesmi, posvečeni patru Janezu. Pater Marko Glogovič je predstavil slikanico Pater Ivan – Janez Strašek: zagovornik v nebesih. Napisala jo je **Alena Knežević Čizmić**, ki živi v Ameriki, ilustrirala pa

Rina Risnawati iz Indonezije. Obe sta ustvarjalki otroških slikanic.

Po maši smo molili tudi na mučenčevem grobu na vaškem pokopališču, kjer na vrhu grička stoji poprsje, ki je blestelo v prelepem spomladanskem opoldanskem soncu. Popoldne je potekal tradicionalni 22. križev pot od Ozlja do Svetic, ki se ga vsako leto udeleži vse več vernikov. Križev pot so letos vodili organizator in pobudnik msgr. **Josip Jakovčič**, provincial

Spomin na mučenca je ovekovčen v otroški slikanici.

lazaristov p. **Franc Rataj** iz Ljubljane in lazirista iz Novigrada na Dobri, gvardijan p. **Filip Vičić** in postulator za beatifikacijo patra Janeza Straška p. **Dario Grbac**.

Polona Jurinić 🇺🇸

dnost. Za dobršen del ljudi iz obeh knjig je to referenčni življenjepis. Menim, da je pomembno poudariti, da so vsi pokazali domoljubje in ponos nad slovenskimi koreninami. Po mojih spoznanjih sta obe knjigi edinstveni v slovenskem izseljenstvu. Vse skupaj je projekt od prve do druge knjige trajal osem let.

■ Ali je morda tudi vas presenetil obseg športnega sodelovanja?

Po moje je to ključno vprašanje. Za časa življenja v skupni državi se nihče ni ukvarjal s tem, šele odkar so Slovenci priznani kot narodna manjšina na Hrvaškem, so se začela resnejša raziskovanja. Ne smemo pozabiti, da so bili Slovenci v Zagrebu od konca 19. stoletja do polovice 20. stoletja drugi največji narod za Hrvat. Po vsem tem kar sem raziskal trdim, da je to zlati rudnik, ki je raziskan samo do polovice. Srečen sem, ker sta knjigi objavljeni. In to v zahvalo vsem generacijam, brez katerih danes ne hrvaški ne slovenski šport ne bi bila, kar sta.

■ Kaj je po vašem mnenju glavno sporočilo tovrstnih del, kako lahko prispevajo k prijateljskim odnosom?

Bratstvo in enotnost. Šport je tista veja človeške dejavnosti, ki gradi mostove med narodi. Na primer pokojni rokometaš Iztok Puc. Zato to delam. In lahko rečem, da so Slovenci in Hrvati lahko vsem primer in vzor. (akm) 🇺🇸

In memoriam

Štefica Krištof (1936. – 2019.)

Nakon teške bolesti u 83. godini života, 29. travnja, napustila nas je legendarna sportašica i sportska djelatnica **Štefica Krištof**, djevojački **Markan**. Za svoje uspehe primila je najviša državna priznanja i sportske nagrade. Posljednji ispračaj naše Štefice bio je na Krematoriju u Zagrebu, 7. svibnja.

Štefica Krištof na svojem zadnjem SP-u 1998. Foto: Osobni arhiv

Rođena je u Zagrebu, 16. kolovoza 1936. u hrvatsko-slovenskoj radničkoj obitelji. Njezin otac Franjo bio je strojobravar rodom iz Kotoribe i majka Marija, rođ. Pirc domaćica iz Dobrave kod Trebnja. Odrasla je uz četiri sestre i jednog brata. U Zagrebu je završila Učiteljsku školu 1956. i diplomirala na Višoj pedagoškoj školi, smjer tjelesni odgoj 1959. Kao nastavnica tjelesnog odgoja radila je u osnovnim školama, bila je glavna tajnica Hrvatskog kuglačkog saveza.

Sportsku karijeru započela je 1950. kao košarkašica. Nastupala je 15 godina za AKK *Mladost* iz Zagreba. Paralelno se bavila atletikom, rukometom i streljaštvom. Od 1968. aktivna je u kuglačkom sportu. Nastupala je za zagrebačke kuglačke klubove: *Tekstilac*, *Sunce* i *Endi-Tekstilac* punih četrdeset godina. Na prvenstvima Jugoslavije osvojila je ukupno 9 naslova prvakinja u raznim disciplinama. Republička prvakinja SR Hrvatske bila je ukupno 15 puta te prvakinja Grada Zagreba 26 puta. Na međunarodnoj sceni sa ekipom *Tekstilca* bila je druga u Kupu europskih prvakinja 1984. i Dunavskom kupu 1988. U samostalnoj Hrvatskoj nastupila je kao pojačanje KK *Rijeka* u Europskom kupu 1992. i osvojila također drugo mjesto.

Za državnu reprezentaciju nastupala je 24 godine. Sudjelovala je 13 puta uzastopno na Svjetskom prvenstvu i osvojila 14 medalja. Bila je pojedinačna viceprvakinja svijeta 1980. i 1982. te prvakinja svijeta u parovima sa **Biserkom Perman** 1980. i 1984.

Eduard Hemar 🇺🇸

Slovenec, ki je beležil zgodovino Hrvatov in se vpisal v hrvaško zgodovino

Spomladi je minilo 150 let od rojstva Janka Barleta, izjemno zanimivega, pomembnega in vsestranskega rojaka, ki je s svojim delom tako močno zaznamoval hrvaško preteklost, da mu bodo oktobra posvetili mednarodni glasbeni simpozij. Med drugim velja za reformatorja cerkvenega petja na Hrvaškem.

Janka Barleta enciklopedije opisujejo kot duhovnika, kanonika, publicista, zgodovinarja, etnografa, etnologa, glasbenega pisca, etnobotanika in glasbenika. V njegovem bogatem življenju pa bi se našlo še kaj, česar ni mogoče povzeti v nekaj besedah. Njegovo osebno in poklicno pot je v daljšem članku povzel Silvin Jerman v 4. številki Novega odmeva leta 1997. Tokrat spomnimo le na nekaj biografskih podatkov, sicer pa bomo o našem rojaku zopet pisali po jesenskem mednarodnem dogodku.

Janko Barle se je rodil 12. marca 1869 pri „Primoževih“ v Budanjah pri Vipavi, materi Ivani in očetu Ivanu, ki je bil učitelj. Oba sta bila Gorenjca. V družini je bilo deset otrok. Komaj triletni Janko se je z družino preselil v Podzemelj v Beli krajini. Šolal se je v Novem mestu, Karlovcu in Zagrebu, kjer je kasneje preživel

skoraj pet desetletij, in leta 1941 tudi umrl.

V knjižnicah Mesta Zagreba je na voljo več deset njegovih besedil. Zgolj za ilustracijo omenjamo knjigo o zagrebškem zdravstvu in lekarništvu od 13. stoletja do leta 1800. Dostopen je tudi na spletu in sodi v hrvaško digitalizirano dediščino (Zdravstvo staroga Zagreba, 1902, <http://kgzdzd.arhivpro.hr/?kdoc=11018618>). Barletova knjiga je dragocen pregled bolnišnic, ubožnic, javnih kopaljšč, zdravnikov in lekarnarjev na območje današnjega Zagreba. Podrobneje so opisani tudi načini zdravljenja nekaterih bolezni, od kuge naprej. Sicer je beležil

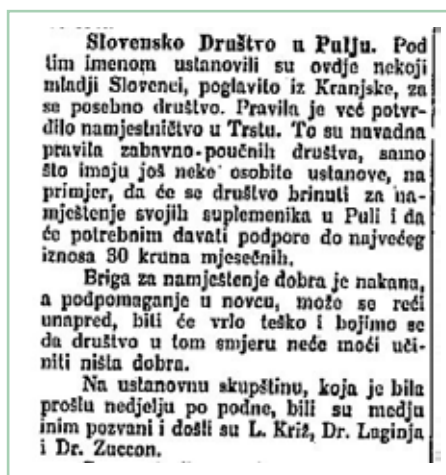
Naslovnica Barletove knjige iz leta 1902 o zagrebškem zdravstvu in lekarništvu.

Zgodovina

Po sledih slovenske skupnosti v Pulju

Slovensko kulturno društvo Istra, ki je bilo ustanovljeno leta 2001, ni prvo slovensko društvo v Pulju. Pred leti je naš član prinesel faksimile članka iz hrvaškega tednika Naša sloga, iz katerega izvemo o ustanovitvi slovenskega društva leta 1904 (!).

Iz ljubiteljsko zbranih podatkov izhaja, da je v Pulju že na začetku 20. stoletja živelo dovolj Slovencev, da so čutili potrebo po združevanju. Človek se vpraša, kako je to mogoče, saj so se avtohtoni Slovenci, ki so v hrvaškem delu Istre živeli pred tem, popolnoma asimilirali. No, če si pomagamo z zgodovino, je kmalu vse bolj jasno. Spomnimo, da je Istra leta 1848 prešla pod oblast Avstrijskega cesarstva. Ko so iskali najprimernejši kraj za pomorsko oporišče in vojaško luko, so tehtali med Trstom in Puljem. Zmagal je Pulj, zaradi naravne, zelo primerne luke. Govorilo se je, da je pri odločitvi sodeloval sam cesar Franc Jožef. Že leta 1856 so bili postavljeni temelji za vojaško ladjedelnico, kar je bil povod za priseljevanje Slovencev. V tistih časih namreč Istra ni premogla nobenih strokovnih šol, zato je avstrijska oblast spodbujala prihod izobraženih delavcev iz Češke, Madžarske, in tudi iz Slovenije. Zanje je bilo kmalu zgrajeno novo stanovanjsko naselje. Hkrati so se zidale tudi številne kasarne za mornarje in vile za častnike. Med vpoklicanimi, ki so služili vojaški rok v mornarici, so bili tudi Slovenci, in med častniki prav tako. Še ena posebnost, ki jo velja omeniti: v Pulju je imel

Del članka o ustanovitvi društva, objavljenega v tedniku Naša sloga št. 19, 11. maja 1904.

poveljstvo ter eno polkovno enoto 87. celjski pešpolk; nekatere kasarne so bile namenjene pripadnikom pehote. Tako je torej nastajala slovenska skupnost, ki se je pozneje, ko so prilike dozorele, organizirala v društvo.

Mornariško pokopališče, kraj za postanek in spomin

Ta dejstva si zaslužijo pozornost in globlje znanstveno raziskovanje. To bi bil lahko izziv mladim raziskovalcem, ki bi imeli za nalogo, da zberejo podatke o delovanju slovenskega društva in o morebitnih potomcih takratnih slovenskih družin v današnjem Pulju.

Avstro-Ogrska je Pulju vtisnila močan pečat in mu dala obeležje mornariške in vojaške luke. Poleg kasarn so za obrambo mesta pred napadi z morja zgradili več trdnjav. V tem obdobju so postavili tudi mornariško bolnišnico, cerkev Marije z morja (sedaj znano kot »mornariško cerkev«) in mornariško pokopališče, če omenimo samo najpomembnejše objekte. Na mornariškem pokopališču, ki je sedaj spominsko, počivajo tudi Slovenci. Njim v spomin je slovensko društvo leta 2006 postavilo spominsko ploščo.

Skupni portret treh moških pred enim od paviljonov. V sredini duhovnik Janko Barle, desno Janko Burgstaller. Foto: Neznani fotograf. Odprtje zagrebškega zbora, 17.10.1936. Vir: Muzej za umetnost in obrt, Zagreb. Kat. št: 13442-10.

tudi zgodovino zagrebške škofije in leta 1900 izdal tudi biografijo Josipa Juraja Strossmayerja. Leta 1917 je izdal Pavlinsko pesmarico. V njej je objavil note in besedila pesmi iz rokopisov, ki so jih hranili v samostanu pavlincev v Sv. Petru u Šumi pri Pazinu. Ti rokopisi iz leta 1644 so zdaj shranjeni v Narodni in univerzitetni knjižnici v Zagrebu. (poj, jpt) 🗨

Mornariško pokopališče je eno izmed največjih vojaških pokopališč v Evropi. Meri 22 tisoč kvadratnih metrov. Sprehod po tem pokopališču je tudi sprehod po čudovitem parku, ki je bil leta 1990 urejen z denarno podporo avstrijskega Črnega križa in Nemške narodne zveze za skrb o vojaških pokopališčih. V bližini je tudi čudovita mornariška cerkev, za katero so stroški zidanja narasli do te mere, da obstaja celo anekdota v zvezi s tem. Baje je Franc Jožef ob otvoritvi s sabljo poskušal narediti luknjico v steni, češ, da se želi prepričati, ali je omet iz zlata.

Klaudija Velimirović 🗨

S slavnostnega odkritja spominske plošče Slovincem na mornariškem pokopališču leta 2006: **Klaudija Velimirović**, predsednica društva med letoma 2005 in 2015, Peter Bekeš, takratni slovenski veleposlanik na Hrvaškem, **Alojzija Slivar**, prva predsednica društva, **Marija Langer**, ena od pobudnikov ustanovitve društva in dolgoletna namestnica predsednice ter **Rudi Merljak** iz Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu (z leve). Obe foto: Arhiv društva

Kolpa in Gorjanci

Zgodovinski zbornik: Reka in planina, meja in ljudje

Kako so živeli ljudje na hrvaški strani Kolpe in Gorjancev pred letom 1991? Povzemamo strokovni članek zgodovinarjev Barbare Riman in Filipa Škiljana, ki vsebuje življenjske zgodbe govorcev in podatke iz mrliških in poročnih knjig sedmih rimskokatoliških in dveh grškokatoliških župnij v Karlovški županiji.

Izvirni znanstveni članek z naslovom Reka in planina, meja in ljudje: študija primera življenja prebivalstva ob meji v Spodnjekolpski dolini in Žumberku je izšel lani v Zgodovinskem zborniku Društva za hrvaško zgodovino iz Zagreba (*Historijski zbornik*, št. 2, 2018, str. 401-439). Sklepna ugotovitev je, da je bilo sobivanje v preteklosti bogato in je ustvarilo tudi posebno lokalno identiteto, ki je bilo pri opredeljevanju narodnostne pripadnosti v Jugoslaviji upoštevano kot izrekanje za *Slovensko-hrvaško obmejno regijo*.

Dolžina meje s Hrvaško je najdaljša slovenska meja, meri 670 km, obmejni prostor pa ima več skupnih značilnosti, kot so razmeroma slaba gospodarska razvitost, z izjemo posameznih krajev ob pomembnejših mejnih prehodih, redka naseljenost ter izoliranost zaradi slabe prometne povezanosti z večjimi središči. Stiki so bili predvsem ekonomske narave, saj je prebivalstvo s hrvaške strani našlo zaposlitev v industriji na slovenski strani. Veliko je bilo tudi zasebnih stikov, ki sorodstveno segajo do petega kolena prednikov. Pri povezovanju prebivalstva nikoli ni bilo težav, so potrdili sodelujoči v raziskavi. Nikoli ni bilo pomembno, od kod kdo prihaja, zato se s hrepenenjem spominjajo doživljanja skupnosti, ki je po letu 1991 zamrla. Osamosvojitve je prinesla težave tam, kjer so bile vezi najmočnejše.

Meja je prebivalstvo Žumberka oz. Gorjancev, kot se pogorje imenuje na slovenski strani, še bolj ločila od življenjsko pomembnih ustanov in vplivala na vse, kar je bilo v preteklosti vezni člen na tem območju, v zgodovinskem, družbenem in kulturnem pogledu pravzaprav enotnem prostoru. Vezi so včasih ohranjali obiski sejmov, šolanje na drugi strani meje ali skupno preživljanje prostega časa ob reki Kolpi. Predvsem zaradi šole in medijev ni ohranjen lokalni govor, s katerim se je prebivalstvo identificiralo, težje sporazumevanje med mladimi pa pogloblja tudi odnos „mi“ – „oni“. Sklep je, da je bilo prebivalstvo nasploh vedno povezano in si je medsebojno pomagalo, da še vedno obstajajo večplastne in prepletene vezi, in da so eni od drugih prevzemali tisto najboljše. 55-letni anketiranec je vzajemnost opisal takole: „Mi smo se od Slovencev naučili tudi marljivosti, oni pa od nas peči pogačo in gojiti ovce.“

Povzela Marjana Mirkovič za Sopotja 🗨

Ne pozabimo slovenskih jedi

Kuhajmo z ljubeznijo!

Drage moje gospodinje, ali veste, da nas trud, vložen v kuhanje, kamor so vštete tudi solze ob praženju čebule, povezuje in nam na krožniku potem pove, da je hrana res pripravljena z ljubeznijo. Ljubezen, s katero je bil pripravljen obrok, pa četudi je to le preprosta »jed z žlico« občutijo vsi, ki sedejo za vašo mizo.

Recepte sem izbrala in povzela iz knjižice Praznične dobrote, ki je izšla pri slovenskem katoliškem tedniku Družina. Za pripravo potrebujete zdrave, znane in dostopne sestavine. Izjema je topinambur, ki ga morda kdo še ne pozna. Na tržnicah ali v trgovinah bodite pozorni na bradavičaste gomolje, ki jim rečejo tudi čičoka, »nadomestni« krompir, sladki krompir, laška ali papeževa repa, svinjska repa, ameriški krompir, gomoljasta ali divja sončnica. Rastlino so poznali že naši predniki, le da je kasneje utonila v pozabo, zdaj pa je zopet bolj modna. Poskusite!

Naj vam bodo recepti za juhice v pomoč, da bodo vaši domovi polni ljubezni in topline! Dober tek!

Marjeta Trkman Kravar

Špargljeva kremna juha

Sestavine: 1 l zelenjavne juhe, 0,5 kg zelenih špargljev, 1 krompir, 50 g albuminske skute, 2 rezini pršuta.

Priprava: V zelenjavni juhi skuhamo krompir ter trde dele špargljev. Trde dele špargljev odstranimo ter v juho dodamo preostanek špargljev, ki jih narežemo na 1 cm velike kolo-barčke. Ko juha zavre, počakamo še dve minuti in vse skupaj zmiksamo, da dobimo gladko kremo. Dve rezini pršuta popečemo v ponvi in ju ohladimo. Juho vlijemo v krožnik, dodamo žlico skute ter košček popečenega pršuta. Nato dodamo še dva popečena šparglja.

Topinamburjeva juha in ajdova kaša z dimljeno postrvjo

Sestavine: 500 g topinamburja, 0,5 l sladke smetane, 100 g ajdove kaše, 100 g dimljene postrvi.

Priprava: Topinambur skuhamo v osoljeni vodi. S paličnim mešalnikom ga zmešamo v gladko juho. Če je pregosto, dodamo jušno zelenjavno osnovo in sladko smetano. Ne zgoščujemo z ničemer, saj je topinambur sam po sebi kremast in

daje gostoto juhi. Solimo in popramo.

Ajdovo kašo skuhamo, dodamo sesekljano postrv, sol, poper. Čezenj prelijemo topinamburjevo kremno juho in okrasimo s topinamburjevim čipsom.

Zelenjavna juhica z ajdovo kašo

Sestavine za 4 osebe: 1 čebula, 4 korenčki (rdeči in rumeni), 1 gomolj zelene, 1 gomolj kolerabe, 1 por, 10 dkg ajdove kaše, sol, poper, 2 stroka česna, peteršilj, lovor, šetraj, bazilika, origano, oljčno olje.

Priprava: Sesekljamo čebulo ter očistimo in narežemo preostalo zelenjavo. V loncu segrejemo oljčno olje in na njem prepražimo čebulo in sesekljan česen. Dodamo vso zelenjavo in pražimo toliko časa, da se začne počasi prijemati za lonec. Zalijemo z vodo ali zelenjavno osnovo. Kuhamo še 10 minut in dodamo ajdovo kašo ter kuhamo na rahlem ognju toliko časa, da je zelenjava še trda na ugriz. Solimo in začinimo po okusu. Če vidimo, da je juha preredka, jo lahko zgostimo z podmetom. Postrežemo v skodelici in po vrhu potresemo s svežim timijanom.

Napredek človeškega roda! Ali nam je res vse polepšal?

Pravijo, da vsi ljudje vse vedo in vsi ljudje vse znajo. V nastanku vseh stvari, ki jih imamo ali nas obkrožajo, je sodelovalo vse človeštvo od pamtiveka do sedaj. Kaj nam je prinesel ta skupni napredek?

Najmanjša iglica, ki jo brezskrbno uporabljamo, je rezultat znanja in truda vsega človeštva – od odkritja ognja, rude, ideje, izdelave ... Cilj vsega tega, kar so skozi celoten obstoj počeli ljudje, je bil olajšati in izboljšati življenje. In krona vsega so računalniki, programi, internet...samo da bi nam bilo bolje in lažje. Pa vendar...ali nam je res bolje in lažje in lepše? Vse te dobrine, ki so ljudem v pomoč, imajo namreč tudi svoje stranske učinke. Saj veste, tako, kot pri najboljših antibiotikih in drugih zdravilih – vse ima svoje stranske učinke. Eden teh stranskih učinkov so vrste. Saj so vedno bile, ampak bi z napredkom tehnologije in znanosti to moralo oditi v pozabo. Samo spomnite se, kakšna pričakovanja smo imeli od uvedbe računalnikov v javne službe in drugam. Mnogi so se bali, da ne bo več potrebno človekovo delo, saj bodo računalniki mimogrede rešili vse naše probleme. Pa žal ni tako. Nikoli ni bilo več vrst, več čakanj in več zapletov, kot jih je sedaj. Računalniki so nam v veliko pomoč, hkrati pa tudi razlog za izgubljanje časa, silna živciranja, nerazumevanja in odtujenost med ljudmi. Kamorkoli se obrneš,

moraš čakati: na pošti, na banki, na občini, za vsako potrdilce, neke dokaze, izpiske...In kot že tolikokrat prej in na vseh področjih, so si ljudje izmislili rešitve za posledice, ne pa za vzrok. Namesto, da bi storili vse, da do zastojev ne bi prihajalo, so si izmislili vrstomate, to je naprave, ki ti dajo listek s številko, da veš, kateri si na vrsti. Ljudje se na ta način manj kregajo, kdo je prišel prej ali pozneje, čakajo pa še vedno. Podobno je na vseh področjih, na primer na področju snage po velikih mestih. Namesto, da bi rešili ali odstranili vzroke, zaradi katerih nastajajo smeti in odpadki, si izmišljajo različne naprave in

način za odstranjevanje posledic, to je odpadkov: kontejnerje, kante, vreče, vrečke, sežigalnice, deponije, sortiranje, recikliranje...Spomnite se, kako smo se reševali smeti pred računalniškim obdobjem: smeti ni bilo. Ni bilo vrečk, raznorazne nepotrebne embalaže, plastenk. V trgovine smo hodili s cekarji ali pletenimi trajnimi torbami, mleko je bilo v zamenljivih steklenicah, živila v papirnatih škrnicljih, vodo pa smo si natočili iz pipe v kuhinji, ne pa je kupovali v plastenkah. Skratka, pred človeškim rodom je še veliko dela.

Irena Hribar-Pavlovič

Progovori so zaklad ljudske modrosti

Kdor gladi koprivo, se opeče.

Kdor se zadnji smeje, se najslajše smeje.

Kdor izbira, izbirek dobi.

Kdor visoko viha nos, bo kmalu hodil bos.

Kdor živi od laži, ga laž pokoplje.

Kdor visoko leta, nizko pade.

Kdor ne uboga, ga tepe nadloga.

Dan narodnih manjšin Mesta Zagreb

Junjsko razkošje raznolikosti v hrvaškem glavnem mestu

V nedeljo, 16. junija je v enem od najlepših zagrebških parkov, na Zrinjevcu, osmič zapored potekal dan narodnih manjšin Mesta Zagreb. S pesmijo, plesom, narodnimi nošami in kulinariko se je predstavilo šestnajst manjšin, med njimi tudi slovenska.

Glasbeno-kulturni program je popestrila revija narodnih noš, ki je pritegnila največjo pozornost. Zakonca **Kravar** sta ponosno nosila belokranjsko narodno nošo, ki so nam jo lani podarili Metličani in tudi pojasnili, zakaj nima žepov. Zato, ker so Belokranjci izjemno delavni in nimajo časa rok v žepu držati!

V parku je od jutra odzvanjala godba na pihala ZET-a. Glasbenikom se je za nekaj trenutkov na odru pridružil tudi zagrebški župan Milan Bandić. Pozdravil je tako udeležence kot obiskovalce dogodka, ki ga je že osmič zapored pripravila zagrebška koordinacija svetov in predstavnikov narodnih manjšin v sodelovanju z zagrebško turistično skupnostjo.

Občinstvo je pozorno spremljalo nastope in mimohode šestnajstih manjšin: črnogorske, bošnjaške, srbske, češke, rusinske, avstrijske, makedonske, albanske, madžarske, romske, ruske, poljske, bolgarske, ukrajinske, slovaške in slovenske.

Neizogibna ponudba na slovenski stojnici: naš Novi odmev in delček bogatega založništva.

Del slovenske ekipe: **Marinka Jocić, Marjeta Trkman Kravar, Ante Kravar, Miroslava Maria Bahun, Agata Klinar Medaković** (z leve).

Pri stojnicah je bilo zelo živahno. Tudi na slovenski so bile največji magnet „tekoče“ dobrote, za katere je bila vse do konca prireditev najdaljša čakalna vrsta. Vsem, ki ste letošnjo prireditev zamudili, obljubljam, da bo na naslednja še pestrejša.

Še nekaj besed o belokranjski noši. Ženska je sestavljena iz velike bele rute (peča), bluze, nagubanega krila, telovnika (lajbelc), predpasnika (fertuh), rdečih nogavic in črnih čevljev. Okoli vratu ženske nosijo rdeče verižice, na prsih pa imajo pripet rdeč nagelj. Moška noša je sestavljena iz klobuka (kriljak,

škrlak), srajice (robača), hlač (brageše), čevljev (šolni, čizmi, črevlji) in pasu (čamir, čemr, remr). Širina pasu je nekoč izkazovala bogastvo.

Marjeta Trkman Kravar
Foto: sk, sš, akm 🇺🇦